

**Saksanseisojakerho ry
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
1.1.2006- 31.12.2010
KARKEAKARVAINEN SAKSANSEISOJA
308**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 2005, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja – lehden joulukuun 2004 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2005. Vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa tavoiteohjelma on käyty läpi ja Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 10.4.2005 hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 1.1.2006 alkaneen PEVISA- kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho ry: n internet – sivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => karkeakarvainen saksanseisoja) ja saatavissa myös tavoiteohjelman laatijoilta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Jouni Kilpimaa, Pasi Putkonen ja Kirsi Henttu.

Kannen piirros: Seppo Polameri

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO
2. RODUNTAUSTA
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA
4. NYKYTILANNE
  - 4.1.POLULAATION KOKO JA RAKENNE
    - 4.1.1 Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa
    - 4.1.2 Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne
    - 4.1.3 Populaation koko ja rakenne rodun emämaassa
    - 4.1.4 Kanta muissa maissa
  - 4.2 .KÄYTTÖMINAISUUDET
    - 4.2.1 Nykyinen käyttötarkoitus
    - 4.2.2 Käyttökokeet Suomessa
      - 4.2.2.1 Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)
    - 4.2.3 Käyttökokeet rodun emämaassa
      - 4.2.3.1. VJP
      - 4.2.3.2. HZP
      - 4.2.3.3. VGP
      - 4.2.3.4. Käyttökokeet muissa maissa
  - 4.3. LUONNE
    - 4.3.1. Luonteen testaaminen Suomessa
  - 4.4. TERVEYS
    - 4.4.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet
    - 4.4.2. Muut rodulla Suomessa todetut merkittävät sairaudet ja viat
    - 4.4.3. Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista
    - 4.4.4. Tilanne rodun emämaassa
  - 4.5. ULKOMUOTO
    - 4.5.1. Voimassa oleva rotumääritelmä
    - 4.5.2. Ulkomuodon arvioiminen Suomessa
      - 4.5.2.1. Koiranäyttelyt
      - 4.5.2.2. Junkkarin ulkomuotokatselmuks
    - 4.5.3. Ulkomuodon arvioiminen rodun emämaassa
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT
  - 6.1. VISIO
  - 6.2. RODUN TAVOITTEET JA STRATEGIA
    - 6.2.1. Kannan kehittymisen tavoitteet
    - 6.2.2. Luonne ja käyttöominaisuudet
    - 6.2.3. Terveys
    - 6.2.4. Ulkomuoto
  - 6.3. UHAT JA MAHDOLLISUUDET
  - 6.4. VARAUTUMINEN ONGELMIIN
  - 6.5. TOIMINTASUUNNITELMA JTO:N TOTEUTTAMISEKSI
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA
8. LÄHTEET

1 YHTEENVETO

Karkeakarvainen saksanseisoja, joka on erittäin suosittu metsästyskoira kotimaassaan Saksassa, on laajimmalle levinnyt karkeakarvainen koirarotu ja myös yksi nuorimmista. Sen kehittäminen alkoi 1900-luvun alun tienoilla. Rodun kehittämisessä käytettiin useita eri koirarotuja esim. villakoirapointteria, harjaskarvaista saksanseisoojaa ja airedalenterrieriä. Myöhemmin lisättiin rotuun pointteria ja Suomessakin rotukirjat olivat avoimena lyhytkarvaisen saksanseisoojan kanssa aina 1950-luvulle asti. Suomessa nykymuotoinen ensimmäinen karkeakarvainen saksanseisoja rekisteröitiin 1920 (narttu oli nimeltään Ria Zierthal).

Rotu on saavuttanut mainetta kursailemattoman, rohkeana ja uupumattomana metsästäjänä kaikenlaisessa maastossa. Se työskentelee innokkaasti ja pyytää kaikenlaista riistaa linnuista pienpetoihin.

Rodun terveystilanne on tällä hetkellä hyvä ja esimerkiksi lonkkadysplasiatilanne on viime vuosina parantunut. Rodun kasvatuksessa Suomessa on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota kannan geneettisen pohjan laajentamiseen ja sukusiitosasteen kasvun pysäyttämiseen. Viime vuosina on vuosittaisten rekisteröintien määrä vakiintunut hieman yli kahteensataan.

Karkeakarvaisen saksanseisoojan pennut menevät pääosin metsästäjille eikä erillistä näyttelyharrastajien ryhmää ole syntynyt. Käyttökokeissa käyneiden koirien määrä voisi olla suurempi, mutta ilmeisesti koirat ovat kuitenkin enemmän käytännön metsästäjillä. Tästä johtunee näyttelyissä käyvien koirien alhainen määrä.

2 RODUN TAUSTA

Rodun synty

Karkeakarvainen saksanseisoja on Saksassa vuosisadan vaihteessa kehitetty rotu. Se on sekoitus monista saksalaisista kanakoiraroduista, ja alkuperäisenä jalostustavoitteena oli saada aikaan metsästysominaisuuksiltaan monipuolinen, karkean karvapeitteen omaava koira. Suomeen ensimmäiset karkeakarvaiset saksanseisoojat tuotiin ennen ensimmäistä maailmansotaa, mutta tiedossa on, että 1800-luvun lopulla tuotiin Suomeen karkeakarvainen saksalainen metsästyskoira. Koiria risteytettiin myös lyhytkarvaisten saksanseisoojien kanssa, ja rekisteröitiin kuitenkin karvanlaadun mukaan joko lyhyt- tai karkeakarvaiseksi riippumatta pentujen vanhemmista. Rotukirja suljettiin vasta v.1938.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Karkeakarvainen saksanseisoja kuuluu mannermaisten seisotarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisotakerho ry: n alaisuuteen. Saksanseisotakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisotajien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2400 jäsentä.

Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisotajia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 20 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 600 - 800 uutta pentua.

Saksanseisotakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisotavia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakojaraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisotajalehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisotakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäseni sihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisotakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisotakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisotajan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk-saksanseisotajan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk-saksanseisotajan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisotajien sekä pitkäkarvaisen saksanseisotajan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Saksanseisotakerhon sääntöjen mukaan rotu saa oman jalostusneuvon, kun rekisteröityjen pentujen määrä ylittää 50 pentua/vuosi. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (pitkäkarvainen saksanseisotaja, unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisotaja ja stabyhoun) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema pentuvälittäjä.

Saksanseisotakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa joka toinen vuosi pidettävän jalostusuroskatselmuksen järjestelyistä.

4 NYKYTILANNE

4.1 POPULAATION KOKO JA RAKENNE

4.1.1 Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa

Karkeakarvaisen saksanseisojilla on metsästetty Suomessa jo 1800-luvun loppupuolelta alkaen. Sotien välillä tuotiin koiria ainakin Saksasta. Nykyiset suomalaiset linjat ulottuvat Saksanseisojakerhon rekisterissä näihin tuontikoiriin saakka. Ruotsintuonnit ovat myös vaikuttaneet voimakkaasti kantaamme. Sotien jälkeen risteytettiin myös lyhytkarvaisia ja karkeakarvaisia keskenään. Kennelliitto rekisteröi jälkeläiset B-sukupolvijärjestelmän mukaan lopulta puhtasrotuisina, mutta perintötekijät ehtivät jo sekoittua kantaan, mistä johtuu mm glattharien esiintyminen pentueissa vielä nykyisinkin varsin usein. Saksantuonnit viime vuosikymmenien aikana ovat tuoneet kantaan korkealaatuista metsästysintoista ainesta parantaen myös luonnetta ja karvapeitettä. Mutta muutamien tuontikoirien taustasta on tullut esiin erilaisia sairauksia, kuten HD ja OCD . Rekisteröinnit ovat nousseet tasaisesti viime vuosien aikana.

4.1.2 Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita eli kantoja ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempina rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Eli kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria ja näitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä vähenee geneettinen muuntelu, jolloin väistyvät haitalliset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa.

Eläinpopulaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Taulukossa 2 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko (N_e) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta ei auta vaikka narttuja olisi 500, tehollinen populaatiokoko on silti vain 20 (Taulukko 2). On huomioitava, että taulukossa käytetty kaava antaa yliarvioita tehollisesta populaatiokoosta, koska kaava ei huomioi mahdollista sukusiitosta.

Taulukko 2 Tehollisen populaatiokoon vaihtelu jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen lukumäärän mukaan. Laskettu kaavalla $4 \times N_m \times N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät).

	Narttuja		
	10	100	500
Uroksia			
5	13	19	20
20	27	67	77
100	36	200	333

Karkeakarvainen saksanseisoja on ns. avoin populaatio, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten käytön kautta mahdollista saada koko ajan lisää eli tehollisen populaatiokoon laskeminen ei ole mielekästä. Kantaa voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista lisääntymisikäisistä koirista ja lisääntymisikäisten koirien keskinäinen sukulaisuus. Alla on näyte kk-seisojan tehollisesta populaatiokoosta. Populaatio koko on karkeakarvaisella Saksanseisojalla liian alhainen. Tiedot rotujärjestön tietokannasta ja Dog Netistä koottuna.

	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993
Tehollinen populaatio	64	49	47	41	48	50	51	48	71	67	63	51

Alla on tilasto karkeakarvaisten saksanseisojien sukulaisuudesta aikaväliltä 1993- 2004, ns. isoisä- isoäititilasto. Taulukot selvittävät karkeakarvaisen saksanseisojan joidenkin yksittäisten koirien vaikutusta rodun geenipooliin. Tilastosta näkee kuinka muutamia uroksia, samoin narttuja on selvästi ylikäytetty. Joitakin niin uros- kuin narttulinjoja on käytetty liikaa, mikä näkyy liian korkeana sukulaisuutena. Tulevalla PEVISA-kaudella on keskityttävä löytämään jalostusnartuille uroksia, jotka ovat suvuiltaan poikkeavia näihin linjoihin. Tuontikoirien osalta epäonnistuminen näkyy niiden liikakäyttönä jalostukseen kun ne lisäksi ovat sukua keskenään.

Narttujen jälkeläistilasto									
Rek.numero	Nimi	Synt.vuosi	Pentueet	Yhteensä	Toisessa polvessa	Yhteensä	1-2.polven jälkeläisten rekisteröintivuodet	aikajakson pentujen määrä	%:a kaikista ajanjakson rekisteröinneistä
								Yhteensä	100
SF03030/93	FIN KVA M-00 ROKOVAN LIKKA	1993	4	38	234	272	1995-2005	2592	10,5
SF12738/90	FIN MVA JENI	1990	4	32	175	207	1993-2005	3113	6,6
SF03941/87	LOTTA	1986	5	22	169	191	1990-2005	3938	4,9
SF10126/89	EUV-91 FIN MVA TEERENPELIN SUSSU	1989	5	50	137	187	1992-2004	3155	5,9
SF09277/89	ILLA VOM SCHLOSSGRABEN	1987	3	24	130	154	1990-2001	2974	5,2
SF14543/88	FIN MVA LAUTTA-KALTION KITI	1988	5	28	88	116	1991-2005	3739	3,1
SF28984/89	AIKA V.D.TANLOH	1989	5	25	85	110	1991-2004	3505	3,1
SF18363/86	JENNI	1986	3	33	83	116	1989-2001	3185	3,6
SF20729/86	MEIJU	1986	4	32	75	107	1989-1997	2363	4,5
FIN30248/96	FIN MVA FIN KVA SUIVAKON RIINA	1996	4	27	72	99	1999-2005	1599	6,2
SF06882/91	FIN KVA FIN MVA ROKOVAN MIXI	1991	3	18	72	90	1994-2005	2850	3,2
SF22943/93	FIN KVA FIN MVA KIEHISEN ELLA	1993	2	14	72	86	1999-2005	1599	5,4
SF14797/90	HAMPPULAISEN EVITA	1990	1	9	72	81	1992-2001	2425	3,3
SF12831/89	JOSEFINE	1989	3	26	69	95	1991-1999	2387	4,0
SF29140/88	FIN MVA TURKKA	1988	3	16	64	80	1991-1999	2387	3,4
SF21773/94	ROKOVAN KUVGE	1994	1	9	64	73	1998-2004	4109	1,8
SF16092/89	ADDA VOM BEVERTAL	1989	3	37	61	98	1991-2003	3207	3,1
SF09198/86	RUSON ELLU	1986	4	28	61	89	1989-2003	3617	2,5
SF17964/87	FIN MVA REETA	1987	3	29	58	87	1990-2002	3180	2,7
FIN40018/95	FIN MVA TEERENPELIN PAMELA	1995	4	39	56	95	1998-2005	1786	5,3

SF18419/93	FIN KVA SEITAUKON SISI	1993	3	17	56	73	1997-2005	1994	3,7
FIN26453/95	FIN MVA KITINEVAN RIITU	1995	2	10	53	63	1999-2005	1599	3,9
SF31938/88	ERLE	1988	3	18	51	69	1991-2005	3739	1,8
SF19198/87	FIN MVA HAMPPULAISEN TILTURI	1987	3	16	51	67	1990-2001	2974	2,3
SF17232/92	GALLIFORMIS VERONICA	1992	1	9	51	60	1997-2005	1994	3,0
SF15775/92	CITA VOM REEPMOOR	1991	2	8	51	59	1996-2005	2304	2,6
FIN13715/96	RUSKAKAIRAN LUNA	1996	4	26	50	76	1998-2005	1786	4,3
SF18697/88	FIN MVA HETA	1988	3	12	50	62	1991-1998	2140	2,9
SF18696/88	LILIANE	1988	6	31	48	79	1991-2001	2775	2,8
SF14347/90	FIN KVA IMME V.D.WURTH	1990	2	20	48	68	1994-2003	2318	2,9
SF34678/91	FIN KVA SUIVAKON KIRI	1991	2	18	48	66	1995-2003	2060	3,2
FIN26242/95	J-96 SIIKON NELLI	1995	3	24	46	70	1997-2005	1994	3,5
SF25316/86	FIN MVA RUUSA	1986	2	13	45	58	1991-2005	3739	1,6
SF19823/92	KOTIKELON EMMA	1992	2	17	44	61	1995-2001	1628	3,7
SF25030/94	FIN KVA JAKKEN ANU	1994	3	21	43	64	1997-2004	1760	3,6
SF08034/89	HAMPPULAISEN VIIMA	1989	4	38	41	79	1991-2002	2981	2,7
SF51944/94	SAANA	1994	2	17	41	58	1998-2004	1552	3,7
SF06431/89	FIN MVA KEKRUN ADA	1989	1	9	41	50	1993-1998	1514	3,3
SF13909/93	FIN MVA AMALIA	1993	4	36	40	76	1996-2005	2304	3,3
SF06037/91	FIN MVA NAHKAPEITTURIN VIIMA	1991	3	21	36	57	1993-2002	2355	2,4
SF13907/91	IDÄN ANA	1991	2	12	36	48	1995-2002	1834	2,6
SF06430/89	FIN MVA KEKRUN ALI	1989	2	9	35	44	1993-2004	2879	1,5
SF07858/87	TIEVAN LULU	1987	1	7	35	42	1989-1997	2363	1,8
SF10638/86	BELLA	1986	5	17	34	51	1990-2003	3406	1,5
SF20366/86	PAHASUON CINA	1986	1	8	32	40	1989-1998	2550	1,6
SF02259/92	FIN KVA KOKKILAN ANA	1991	1	5	32	37	1996-2004	2070	1,8
SF05840/88	FIN MVA EST MVA KANS MVA FIN KVA SESEMONA	1988	2	16	31	47	1992-1999	2037	2,3
FIN26570/97	FIN MVA V-02 VINTILÄNTUULI TUISKU	1997	4	34	30	64	2000-2004	1118	5,7
SF18226/92	NAHKAPEITTURIN ASTROMEEDA	1992	1	4	30	34	1995-2001	1628	2,1
SF10797/86	PIMU	1986	2	17	28	45	1990-1996	1944	2,3
FIN21279/98	FIN MVA FIN KVA PM-03 TSESKO	1998	3	28	26	54	2001-2005	1157	4,7
SF00656/92	LUMIRIEKON TAPU	1991	3	22	26	48	1994-2004	2616	1,8
SF24329/89	ILLINSAARI SIIRI	1989	1	10	26	36	1993-1999	1761	2,0
SF11637/86	FIN MVA FIN KVA MALJAN UOTA	1986	2	15	25	40	1990-1999	2586	1,5
SF21255/91	KULKURIPOJAN DORIS	1991	2	9	25	34	1994-1998	1251	2,7
SF24068/88	FIN MVA FIN KVA RIINA	1988	2	17	24	41	1993-2001	2149	1,9
FIN26461/95	SKAIDI PIRRE	1995	1	10	23	33	1999-2005	1599	2,1

SF21772/94	FIN MVA FIN KVA ROKOVAN KIELA	1994	1	7	23	30	2000-2005	1352	2,2
FIN15175/00	FÖHRE VOM SCHLEUSENBERG	1998	3	25	22	47	2000-2005	1352	3,5
SF10433/87	FIVLEHYRS E'TINA	1986	1	8	22	30	1988-1999	2991	1,0
SF16745/90	FIN MVA HIRSILÄN AMI	1990	1	7	21	28	1993-1995	809	3,5
FIN36661/97	HANHIAAVAN LONDI	1997	1	6	21	27	2003-2005	758	3,6
FIN34384/96	FIN KVA KOKKILAN TELLU	1996	3	22	20	42	1999-2005	1599	2,6
SF19821/92	FIN MVA KOTIKELON EEVA	1992	3	21	20	41	1995-2004	2358	1,7
S34127/99	FJÄLLBRISSENS BRIS	1999		3	20	23	2003-2005	758	3,0
SF33298/90	SKAIDI KESSI	1990	2	12	19	31	1993-1999	1761	1,8
SF10775/90	MALJAN YOLA	1990	1	8	18	26	1995-1999	1240	2,1
SF33895/92	FIN MVA FIN KVA TEERENPELIN TOMERA TIINA	1992	1	8	18	26	1996-2000	1147	2,3
SF21253/91	KULKURIPOJAN SIRU	1991	1	6	17	23	1994-2001	1886	1,2
FIN28897/99	FIN KVA SUIVAKON TANYA	1999	3	27	16	43	2002-2005	964	4,5
SF17350/86	VIVIKA	1986	1	9	16	25	1990-1992	825	3,0
SF17927/88	WOODBORNE KATE	1988	1	8	16	24	1994-2000	1693	1,4
SF38883/94	ERÄSIPIN FRIIDU	1994	1	5	16	21	1998-2004	1552	1,4
SF37553/92	FIN MVA MINTTU	1992	1	10	15	25	1996-2005	2304	1,1
SF32676/94	RUSKA	1994	1	3	15	18	1999-2005	1599	1,1
SF38881/94	FIN MVA ERÄSIPIN FEA	1994	6	58	14	72	1996-2005	2304	3,1
SF37705/93	NELLA	1993	2	15	14	29	1998-2005	1786	1,6
SF06429/89	FIN KVA KEKRUN ACARA	1989	1	5	14	19	1993-2001	2149	0,9
SF15234/89	ERÄSIPIN RILLA	1989	4	23	13	36	1991-1999	2387	1,5
FIN25662/99	SINA VOM GÄUBODEN	1996	1	6	13	19	1999-2005	1599	1,2
FIN17121/97	JMV-98 FIN MVA EST MVA HENNI	1997	3	26	12	38	2000-2005	1352	2,8
FIN28674/99	FIN MVA KIEHISEN FANNI-HULDA	1999	2	19	12	31	2002-2005	964	3,2
SF22076/94	RONJA	1994	2	12	12	24	2000-2005	1352	1,8
SF16747/90	HIRSILÄN AMARETTO	1990	1	8	12	20	1994-2002	2092	1,0
FIN14929/96	FIN MVA KITINEVAN SIINA	1996	2	11	11	22	2000-2004	1118	2,0
SF19977/89	KAARILAN DINA	1989	3	22	10	32	1991-1996	1745	1,8
FIN29531/00	FIN KVA VINTILÄNTUULI TAIGA	2000	2	22	10	32	2003-2005	758	4,2
FIN27958/95	LINTUPIRTIN HEILA	1995	2	21	10	31	1998-2004	1552	2,0
SF37710/93	RONJA	1993	2	18	10	28	1997-2004	1760	1,6
SF29139/93	TEERENPELIN JONNA	1993	2	15	10	25	1996-2004	2070	1,2
SF17631/93	FIN MVA ISTARIN NOORA	1993	1	9	10	19	1998-2004	1552	1,2
SF19823/87	JANE	1987	1	6	10	16	1990-1993	1088	1,5
SF23155/91	SEITAU KON VEERA	1991	1	6	10	16	1997-2005	1994	0,8

FIN38291/00	LEO VOM GEHRENBURG	2000	3	24	59	83	2002-2005	964	8,6
SF03027/93	ROKOVAN LATEX	1993	3	24	55	79	1995-2004	2358	3,4
SF16579/88	ROPI	1988	6	42	54	96	1991-2002	2981	3,2
FIN22837/96	LINTUPIRTIN INSPEHTOORI	1996	5	34	54	88	1998-2005	1786	4,9
FIN22041/95	RIKI	1995	5	30	53	83	1997-2004	1760	4,7
FIN12729/98	STROLCH VOM GÄUBODEN	1996	3	25	53	78	1999-2005	1599	4,9
SF17626/93	ISTARIN NIKO	1993	7	32	51	83	1998-2005	1786	4,6
SF19818/92	KOTIKELON ERE	1992	3	21	51	72	1997-2005	1994	3,6
SF06039/91	NAHKAPEITTURIN VALO	1991	4	29	46	75	1993-2000	1956	3,8
SF14480/94	MALJAN HEIKO	1994	6	32	43	75	1997-2005	1994	3,8
SF08333/91	TIEVAN RIKI	1991	2	18	41	59	1995-2004	2358	2,5
SF23149/91	SEITAU KON TOR	1991	5	26	40	66	1994-2001	1886	3,5
FIN38138/00	ARTHOS V.D.EMPTER MARK	2000	10	78	38	116	2002-2005	964	12,0
SF17471/94	LUMIRIEKON URI	1994	6	32	38	70	1999-2005	1599	4,4
SF24412/91	ERÄSIPIN ACI	1991	5	42	34	76	1994-2000	2092	3,6
SF21947/91	METSOHAAN KONSTA	1991	4	27	33	60	1994-2005	2850	2,1
SF37648/90	EROS VOM LANDHAGEN	1988	2	18	28	46	1990-1996	1944	2,4
SF01015/88	POLKAN ARO	1988	2	9	26	35	1991-2001	2775	1,3
SF16794/87	NERO	1987	9	55	25	80	1992-2003	2857	2,8
FIN17126/97	ERÄOPEN HEKTOR	1997	3	19	24	43	2000-2005	1352	3,2
FIN22364/95	ITTO VOM SPANGER-FORST	1993	2	10	24	34	1995-2003	2060	1,7
FIN28693/99	KURUNOKAN BERETTA	1999	3	24	23	47	2001-2005	1157	4,1
S38719/92	STENSÄTER CIRCUS	1992	1	5	21	26	2001-2005	1157	2,2
SF02258/92	KOKKILAN MAXI	1991	5	33	20	53	1993-2001	2149	2,5
SF17352/86	VILPPU	1986	4	33	19	52	1989-1993	1299	4,0
SF33243/92	ERÄSIPIN PEKU	1992	2	8	18	26	1995-2004	2358	1,1
SF39357/94	NAHKAPEITTURIN UKKO	1994	1	8	14	22	1998-2005	1786	1,2
FIN22963/95	VINTILÄNTUULI VILLE	1995	4	32	13	45	1999-2005	1599	2,8
SF12478/88	RUSON HINNE	1988	5	30	13	43	1990-1999	2586	1,7
SF02854/90	ROKOVAN NIKODEEMUS	1990	3	23	12	35	1991-1994	1147	3,1
SF14416/87	TERHIKIN MANFRED	1987	2	20	12	32	1990-1996	1944	1,6
FIN27792/95	KYRÖAAVAN JEHU	1995	1	9	12	21	2000-2005	1352	1,6
FIN14376/99	KITINEVAN TÄLLI	1999	6	53	10	63	2001-2005	1157	5,4
SF06875/91	ROKOVAN MIKKAL	1991	3	20	10	30	1997-2004	1760	1,7
SF07632/93	POPEN HALI	1993	2	14	9	23	1996-2002	1546	1,5
SF06427/89	KEKRUN ARTTU	1989	1	9	9	18	1992-1996	1395	1,3
FIN26090/96	JAKKEN SÄNKI-SÄLLI	1996	1	8	9	17	1998-2002	1028	1,7

SF22353/90	GALLIFORMIS TOMKING	1990	1	7	9	16	1994-1998	1251	1,3
SF10772/90	MALJAN YORK	1990	1	11	8	19	1993-2004	2879	0,7
SF05415/87	SULO	1987	1	10	8	18	1993-1995	3113	0,6
SF13578/92	TIEVAN MASI	1992	1	9	8	17	1995-2004	2358	0,7
FIN21285/98	PIEGGA	1998	3	27	7	34	2001-2004	923	3,7
DK26947/91	HEDEMAND'S B. ABEL	1991	6	45	6	51	1995-1998	993	5,1
SF28614/92	ROBI	1992	1	9	6	15	1996-1999	952	1,6
SF14476/94	ARTHUR	1994	1	6	6	12	1996-2000	1147	1,0
SF13395/93	RUSKAKAIRAN INUHKKA	1993	1	3	6	9	1996-1999	952	0,9
SF26704/88	METSÄMAKURIN REKU	1988	2	16	5	21	1996-1998	705	3,0
FIN17123/97	ERÄOPEN RANTTU	1997	1	9	5	14	1999-2002	442	3,2
SF42245/92	HENK VOM SPANGER-FORST	1992	1	6	5	11	1993-1995	809	1,4
FIN39472/01	ATOS	2001	1	6	5	11	2003-2005	758	1,5
FIN43259/96	ERÄSIPIN JUUSO-OLLI	1996	2	20	4	24	2001-2005	1157	2,1
SF08647/90	ILLU	1990	1	7	4	11	1991-1997	1953	0,6
FIN39067/98	NÄIDEN FAXE	1996	1	7	4	11	1999-2005	1599	0,7
SF13835/87	POLKAN SAMBA	1987	2	3	4	7	1990-1995	1634	0,4
FIN35595/00	RONDESLOTTET CASTRO	2000	4	30	3	33	2003-2005	758	4,4

Taulukko: 30 jalostukseen eniten käytettyä urosta 1993- 2004. Kuusi ensimmäistä ylittää uuden PEVISA:n matadoripykälän.

#	Uros	Tilastointiaikana				Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	RUSKAKAIRAN KIRRE	13	95	3,30%	3%	13	95
2	ARTHOS V.D.EMPTER MARK	10	78	2,71%	6%	10	78
3	ILLINSAARI JALLU	11	75	2,61%	9%	11	75
4	IWAN V. SCHWANEBURG	9	67	2,33%	11%	9	67
5	SEITAUKON KAAPO	7	62	2,16%	13%	8	70
6	KITINEVAN SÄLLI	10	61	2,12%	15%	10	61
7	VINTILÄNTUULI SEVÄ	8	57	1,98%	17%	8	57

8	NERO	8	48	1,67%	19%	9	55
9	KITINEVAN TÄLLI	5	47	1,63%	21%	5	47
10	CHARLY VOM REEPMOOR	7	45	1,57%	22%	7	45
11	HEDEMAND'S B. ABEL	6	45	1,57%	24%	6	45
12	ERÄSIPIN ACI	5	42	1,46%	25%	5	42
13	DENELLAS MON-AMI	7	41	1,43%	27%	7	41
14	KARLO II VOM GEHRENBURG	4	38	1,32%	28%	4	38
15	ERÄSIPIN PANU	4	37	1,29%	29%	4	37
16	ARPAD V.KYLE	5	36	1,25%	30%	7	49
17	HIRSILÄN BASTI	5	36	1,25%	32%	5	36
18	ROPI	5	34	1,18%	33%	6	42
19	LINTUPIRTIN INSPEHTOORI	5	34	1,18%	34%	5	34
20	VINTILÄNTUULI ROMANOV	6	33	1,15%	35%	6	33
21	KOKKILAN MAXI	5	33	1,15%	36%	5	33
22	MALJAN HEIKO	6	32	1,11%	37%	6	32
23	VINTILÄNTUULI VILLE	4	32	1,11%	39%	4	32
24	ISTARIN NIKO	7	32	1,11%	40%	7	32
25	LUMIRIEKON URI	6	32	1,11%	41%	6	32
26	RIKI	6	32	1,11%	42%	14	84
27	ROKOVAN IKI	4	31	1,08%	43%	4	31
28	RIKI	5	30	1,04%	44%	5	30
29	RONDESLOTTET CASTRO	4	30	1,04%	45%	4	30
30	NAHKAPEITTURIN VALO	4	29	1,01%	46%	4	29

Urosten jälkeläistilasto, millaisia jälkeläisiä tuli terveyden suhteen. Kuvattuja jälkeläisiä on yleisesti ottaen liian vähän, kuvattuja tulisi olla vähintään 40 % jälkeläisistä.

Uros	Synt. vuosi	Pennut		Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Lonkat				Kynärät			
		Pentueet	Yhteensä			Tutkittu	C+D+E kpl	Tutkittu %	C+D+E %	Tutkittu	1+2+3 kpl	Tutkittu %	1+2+3 %
ILLINSAARI SAKKE RUSKAKAIRAN KIRRE	1985	16	140	0	308	34	1	24 %	3 %	1	0	1 %	*
RIKI ARTHOS	1985	14	84	0	153	17	5	20 %	29 %	0	0		
V.D.EMPTER MARK	2000	10	78	21	8	19	1	24 %	5 %	2	0	3 %	*
ILLINSAARI JALLU	1989	11	75	0	252	31	1	41 %	3 %	0	0		
TIEVAN JUNNU	1987	12	74	0	112	20	2	27 %	10 %	0	0		
SEITAUKON KAAPO IWAN V.	1991	8	70	0	91	18	4	26 %	22 %	2	0	3 %	*
SCHWANEBURG CUNO V.D. HOHEN WARF	1992	9	67	0	127	17	6	25 %	35 %	0	0		
1990	8	66	0	211	29	3	44 %	10 %	0	0			
KITINEVAN SÄLLI VINTILÄNTUULI	1996	10	61	0	83	20	2	33 %	10 %	6	1	10 %	*
SEVÄ	1997	8	57	0	100	19	0	33 %	0 %	1	0	2 %	*
NERO	1987	9	55	0	25	11	2	20 %	18 %	0	0		
SOMEBODY	1988	6	49	0	65	11	2	22 %	18 %	0	0		
ARPAD V.KYLE LAUTTA-KALTION ROI	1989	7	49	0	100	14	2	29 %	14 %	0	0		
1985	7	48	0	126	14	6	29 %	43 %	0	0			
KITINEVAN TÄLLI HEDEMAND'S B. ABEL	1999	5	47	0	0	15	0	32 %	0 %	4	0	9 %	*
1991	6	45	0	6	7	5	16 %	71 %	0	0			
CHARLY VOM REEPMOOR	1991	7	45	0	59	10	2	22 %	20 %	0	0		
1991	5	42	0	34	7	3	17 %	43 %	1	0	2 %	*	
ERÄSIPIN ACI	1991	5	42	0	34	7	3	17 %	43 %	1	0	2 %	*
ROPI	1988	6	42	0	54	8	4	19 %	50 %	0	0		
DENELLAS MON-AMI	1992	7	41	0	131	13	0	32 %	0 %	1	0	2 %	*
KUURA	1985	5	39	0	120	11	0	28 %	0 %	0	0		
KARLO II VOM	1999	4	38	0	0	10	2	26 %	20 %	4	0	11 %	*

GEHRENBURG

NURMI VOM

HASELHORN	1989	6	38	0	73	17	2	45 %	12 %	0	0
-----------	------	---	----	---	----	----	---	------	------	---	---

ERÄSIPIN PANU	1992	4	37	0	43	6	0	16 %	0 %	0	0
---------------	------	---	----	---	----	---	---	------	-----	---	---

HIRSILÄN BASTI	1992	5	36	0	90	14	2	39 %	14 %	0	0
----------------	------	---	----	---	----	----	---	------	------	---	---

LINTUPIRTIN

INSPEHTOORI	1996	5	34	0	47	14	1	41 %	7 %	1	0
-------------	------	---	----	---	----	----	---	------	-----	---	---

3 % *

KOKKILAN MAXI	1991	5	33	0	20	5	0	15 %	0 %	0	0
---------------	------	---	----	---	----	---	---	------	-----	---	---

VINTILÄNTUULI

ROMANOV	1999	6	33	0	0	3	0	9 %	0 %	0	0
---------	------	---	----	---	---	---	---	-----	-----	---	---

VILPPU	1986	4	33	0	19	6	0	18 %	0 %	0	0
--------	------	---	----	---	----	---	---	------	-----	---	---

Urosten käyttö vuosittain aikavälillä 1993 – 2004, 10 eniten käytettyä urosta

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja
1	1993	ILLINSAARI JALLU	5	35	13,31%	13%	11	75
2	1993	KOKKILAN MAXI	4	25	9,51%	23%	5	33
3	1993	NAHKAPEITTURIN VALO	2	22	8,37%	31%	4	29
4	1993	ROPI	3	21	7,98%	39%	6	42
5	1993	CHARLY VOM REEPMOOR	2	16	6,08%	45%	7	45
6	1993	NERO	3	15	5,70%	51%	9	55
7	1993	RUSON HINNE	2	15	5,70%	57%	5	30
8	1993	ILLINSAARI SAKKE	1	12	4,56%	61%	16	140
9	1993	MALJAN YORK	1	11	4,18%	65%	1	11
10	1993	EETU	1	10	3,80%	69%	1	10

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja
1	1994	METSOHAAN KONSTA	2	20	7,75%	8%	4	27
2	1994	RIKI	3	18	6,98%	15%	14	84
3	1994	CHARLY VOM REEPMOOR	3	18	6,98%	22%	7	45
4	1994	NERO	2	18	6,98%	29%	9	55
5	1994	ARPAD V.KYLE	3	17	6,59%	35%	7	49
6	1994	SEITAUKON KAAPO	2	14	5,43%	41%	8	70
7	1994	SEITAUKON TOR	3	14	5,43%	46%	5	26

8	1994	ROPI	2	13	5,04%	51%	6	42
9	1994	HIRSILÄN BASTI	2	13	5,04%	56%	5	36
10	1994	ILLINSAARI SAKKE	1	12	4,65%	61%	16	140

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	1995	HEDEMAND'S B. ABEL	3	24	8,33%	8%	6	45
2	1995	DENELLAS MON-AMI	3	19	6,60%	15%	7	41
3	1995	ILLINSAARI JALLU	2	18	6,25%	21%	11	75
4	1995	ERÄSIPIN ACI	2	18	6,25%	27%	5	42
5	1995	LAUTTANPÄÄN ROOPE	2	14	4,86%	32%	3	21
6	1995	ULKOLUODON HASSE	1	13	4,51%	37%	2	14
7	1995	IWAN V. SCHWANEBURG	2	12	4,17%	41%	9	67
8	1995	ROKOVAN LATEX	1	11	3,82%	45%	3	24
9	1995	TIEVAN RIKI	1	10	3,47%	48%	2	18
10	1995	ITTO VOM SPANGER-FORST	2	10	3,47%	52%	2	10

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	1996	IWAN V. SCHWANEBURG	6	50	16,13%	16%	9	67
2	1996	HIRSILÄN BASTI	3	23	7,42%	24%	5	36
3	1996	ERÄSIPIN ACI	2	21	6,77%	30%	5	42
4	1996	GALLIFORMIS UNCLE SAM	3	20	6,45%	37%	3	20
5	1996	SEITAUKON KAAPO	2	18	5,81%	43%	8	70
6	1996	AATU	1	13	4,19%	47%	2	23
7	1996	ILLINSAARI JALLU	2	12	3,87%	51%	11	75
8	1996	HEDEMAND'S B. ABEL	2	12	3,87%	55%	6	45
9	1996	KOTIKELON EMPPU	1	12	3,87%	58%	1	12
10	1996	METSÄMAKURIN REKU	1	11	3,55%	62%	2	16

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	1997	RUSKAKAIRAN KIRRE	2	14	6,73%	7%	13	95
2	1997	SEITAUKON KAAPO	1	14	6,73%	13%	8	70
3	1997	DENELLAS MON-AMI	2	13	6,25%	20%	7	41
4	1997	ROKOVAN LATEX	1	12	5,77%	25%	3	24
5	1997	RIKI	1	11	5,29%	31%	5	30
6	1997	ANTTON	1	11	5,29%	36%	1	11
7	1997	BAEKMARKENS NIGG	1	11	5,29%	41%	1	11
8	1997	ERÄSIPIN KESSU	2	10	4,81%	46%	3	18
9	1997	FERNER	1	10	4,81%	51%	1	10
10	1997	TEERENPELIN HULIVILI	1	10	4,81%	56%	4	26

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	1998	ISTARIN NIKO	7	32	17,11%	17%	7	32
2	1998	KITINEVAN SÄLLI	4	26	13,90%	31%	10	61
3	1998	RUSKAKAIRAN KIRRE	3	26	13,90%	45%	13	95
4	1998	MALJAN HEIKO	2	12	6,42%	51%	6	32
5	1998	KESON ADOLF KIHTO	1	11	5,88%	57%	2	18
6	1998	LINTUPIRTIN INSPEHTOORI	2	10	5,35%	63%	5	34
7	1998	ARROW	1	9	4,81%	67%	1	9
8	1998	ILLINSAARI JALLU	1	9	4,81%	72%	11	75
9	1998	NAHKAPEITTURIN UKKO	1	8	4,28%	76%	1	8
10	1998	AKSELI	1	6	3,21%	80%	1	6

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	1999	RUSKAKAIRAN KIRRE	6	44	17,81%	18%	13	95
2	1999	VINTILÄNTUULI SEVÄ	5	37	14,98%	33%	8	57
3	1999	LUMIRIEKON URI	3	19	7,69%	40%	6	32
4	1999	KITINEVAN SÄLLI	2	18	7,29%	48%	10	61
5	1999	STROLCH VOM GÄUBODEN	2	17	6,88%	55%	3	25
6	1999	ARPAD V.KYLE	1	13	5,26%	60%	7	49
7	1999	TEERENPELIN HULIVILI	2	10	4,05%	64%	4	26
8	1999	ERÄOPEN RANTTU	1	9	3,64%	68%	1	9
9	1999	POPEN HALI	1	9	3,64%	71%	2	14
10	1999	SKAIDI PIEDRO	1	9	3,64%	75%	1	9

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	2000	SKOGS R-KAZAK	4	23	11,79%	12%	4	23
2	2000	RUSKAKAIRAN LEANSMAN	2	17	8,72%	21%	5	27
3	2000	ERÄSIPIN PANU	1	11	5,64%	26%	4	37
4	2000	ROKOVAN MIKKAL	1	10	5,13%	31%	3	20
5	2000	AATU	1	10	5,13%	36%	2	23
6	2000	KYRÖAAVAN JEHU	1	9	4,62%	41%	1	9
7	2000	LINTUPIRTIN INSPEHTOORI	1	9	4,62%	46%	5	34
8	2000	SEITAUKON KAAPO	1	9	4,62%	50%	8	70
9	2000	HAMPPULAISEN EPPU	1	9	4,62%	55%	1	9
10	2000	ERÄSIPIN FUNNY-BOY	1	8	4,10%	59%	3	10

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	2001	KITINEVAN TÄLLI	4	37	19,17%	19%	5	47
2	200	ERÄSIPIN PANU	2	18	9,33%	28%	4	37

	1							
3	200 1	BORIS	2	17	8,81%	37%	2	17
4	200 1	ERÄOPEN HEKTOR	2	14	7,25%	45%	3	19
5	200 1	VINTILÄNTUULI VILLE	1	11	5,70%	50%	4	32
6	200 1	ERÄSIPIN JUUSO-OLLI	1	11	5,70%	56%	2	20
7	200 1	VINTILÄNTUULI SEVÄ	1	10	5,18%	61%	8	57
8	200 1	KURUNOKAN BERETTA	1	10	5,18%	66%	3	24
9	200 1	RUSKAKAIRAN IKAROS	1	9	4,66%	71%	3	18
1 0	200 1	RUSKAKAIRAN KIRRE	1	8	4,15%	75%	13	95

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	2002	ARTHOS V.D.EMPTER MARK	4	38	18,45%	18%	10	78
2	2002	KARLO II VOM GEHRENBURG	2	19	9,22%	28%	4	38
3	2002	LINTUPIRTIN INSPEHTOORI	2	15	7,28%	35%	5	34
4	2002	KURUNOKAN BERETTA	2	14	6,80%	42%	3	24
5	2002	KOKKILAN WILLE	1	12	5,83%	48%	1	12
6	2002	KITINEVAN SÄLLI	3	11	5,34%	53%	10	61
7	2002	HERO	1	10	4,85%	58%	2	17
8	2002	ERÄSIPIN JUUSO-OLLI	1	9	4,37%	62%	2	20
9	2002	MALJAN HERMAN	1	9	4,37%	67%	1	9
10	2002	VINTILÄNTUULI ROMANOV	1	9	4,37%	71%	6	33

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja
1	2003	RONDESLOTTET CASTRO	3	24	10,62%	11%	4	30
2	2003	ARTHOS V.D.EMPTER	3	19	8,41%	19%	10	78

		MARK						
3	2003	ROKOVAN IKI	2	18	7,96%	27%	4	31
4	2003	VINTILÄNTUULI VILLE	2	15	6,64%	34%	4	32
5	2003	LEO VOM GEHRENBERG	2	15	6,64%	40%	3	24
6	2003	VILIMAN RONI	2	13	5,75%	46%	2	13
7	2003	LUMIRIEKON URI	2	12	5,31%	51%	6	32
8	2003	VINTILÄNTUULI ROMANOV	2	11	4,87%	56%	6	33
9	2003	MALJAN HEIKO	2	11	4,87%	61%	6	32
10	2003	KARLO II VOM GEHRENBERG	1	11	4,87%	66%	4	38

			Tilastointiaikana				Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueit a	Pentuja a	%-osuus	kumulat. %	Pentueit a	Pentuja
1	2004	ARTHOS V.D.EMPTER MARK	3	21	7,14%	7%	10	78
2	2004	PIEGGA	2	21	7,14%	14%	3	27
3	2004	TEERENPELIN PAAVO	2	18	6,12%	20%	3	20
4	2004	VIGGO	2	18	6,12%	27%	2	18
5	2004	ROKOVAN IKI	2	13	4,42%	31%	4	31
6	2004	SUIVAKON VIHTORI	1	11	3,74%	35%	1	11
7	2004	ATTILA V.D.AMPER	1	11	3,74%	38%	1	11
8	2004	KOKKILAN JERI	1	10	3,40%	42%	1	10
9	2004	ISTARIN RUDJA	1	10	3,40%	45%	1	10
10	2004	VINTILÄNTUULI ROMANOV	2	10	3,40%	49%	6	33

Eniten jälkeläisiä tuottaneet nartut:

		Tilastointiaikana		Yhteensä	
1	ERÄSIPIN FEA	6	58	6	58
2	TEERENPELIN PAMELA	4	39	4	39
3	ROKOVAN LIKKA	4	38	4	38
4	TEERENPELIN SUSSU	4	37	5	50
5	AMALIA	4	36	4	36
6	JENI	4	32	4	32
7	ERÄTÖKÖTTÄJÄ MUSKA	3	32	3	32
8	TSESKO	3	28	3	28
9	COKERON LEONOORA	3	28	3	28
10	ERÄSIPIN JETTA	4	26	4	26
11	RUSKAKAIRAN LUNA	4	26	4	26
12	HENNI	3	26	3	26
13	FÖHRE VOM SCHLEUSENBERG	3	25	3	25
14	SUIVAKON RIINA	3	24	3	24
15	SIIKON NELLI	3	24	3	24

Narttujen jälkeläistilasto. Taulukossa tulee esille millaisia terveystuloksia tuli jälkeläisille. Kuvattuja jälkeläisiä on yleisesti ottaen liian vähän, kuvattuja tulisi olla vähintään 40 % jälkeläisistä.

Narttu	Synt.	Pennut				Lonkat				Kyynäret			
	vuosi	Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	C+D+E kpl	Tutkittu %	C+D+E %	Tutkittu	1+2+3 kpl	Tutkittu %	1+2+3 %
ERÄSIPIN FEA	1994	6	58	0	7	8	4	14 %	50 %	1	0	2 %	*
TEERENPELIN SUSSU	1989	5	50	0	137	12	4	24 %	33 %	1	0	2 %	*
TEERENPELIN PAMELA	1995	4	39	0	30	6	0	15 %	0 %	1	0	3 %	*
ROKOVAN LIKKA	1993	4	38	0	193	22	3	58 %	14 %	1	0	3 %	*
AMALIA	1993	4	36	0	33	7	0	19 %	0 %	1	0	3 %	*
JENI	1990	4	32	0	174	12	1	38 %	8 %	0	0		
ERÄTÖKÖTTÄJÄ MUSKA	1998	3	32	0	0	9	1	28 %	11 %	3	1	9 %	*
TSESKO	1998	3	28	0	21	9	1	32 %	11 %	2	0	7 %	*
COKERON LEONOORA	1997	3	28	0	0	13	2	46 %	15 %	3	0	11 %	*
HENNI	1997	3	26	0	0	8	0	31 %	0 %	0	0		
RUSKAKAIRAN LUNA	1996	4	26	0	43	10	0	38 %	0 %	1	0	4 %	*
ERÄSIPIN JETTA	1996	4	26	0	0	1	0	4 %	0 %	0	0		
FÖHRE VOM SCHLEUSENBERG	1998	3	25	0	17	10	1	40 %	10 %	1	0	4 %	*
SUIVAKON RIINA	1996	3	24	0	51	9	0	38 %	0 %	1	0	4 %	*
SIIKON NELLI	1995	3	24	0	42	9	4	38 %	44 %	0	0		

4.1.3 Populaation koko ja rakenne rodun emämaassa

Karkeakarvaisten saksanseisojien populaation koko Saksassa on luokkaa 30.000 koiraa. Vuosittain rekisteröitävä pentumäärä on viimeiset vuodet ollut noin 3.000 pentua. Näistä pennuista noin 50 % tulee jalostusrekisterivanhemmista. Tarkoittaen, että vanhemmat ja isovanhemmat täyttävät koe-, terveys- ja ulkomuotovaatimukset.

Värijakauman tavoite Saksassa on seuraavanlainen:

n.75 % ruskeapäistärikköjä
10-15 % mustapäistärikköjä
10-12 % ruskeita

Varsinaisia määrättyjä raja-arvoja ei värien suhteen ole sillä Saksan jalostushan perustuu edelleen kasvattajan vapauteen. Periaatteena siinä on tee mitä haluat, kunhan kerrot mitä teet! (kirjeenvaihto Dr.Schurnerin kanssa). Kuitenkin kiellettyjä väriyhdistelmiä ovat mustapäistärikkö x mustapäistärikkö ja täysruskea x mustapäistärikkö yhdistelmät, koska osa pennuista syntyy täysmustina, joka on karkeakarvaisella on kielletty väri.

Saksasta tuodaan Suomeen yksittäisiä koiria vuosittain. Tuontien ongelmana on tänä päivänä häntien typistys. Saksalaiset eivät saa jättää häntiä pitkäksi, niinpä tuontimme eivät pääse Suomessa kokeisiin ja näyttelyihin, eikä niistä siis saada virallista arvostelua. Onneksi Ruotsin puolella koirat voidaan arvostella.

Hegewald on meidän Junkkarin kaltainen edellisenä vuotena syntyneille nuorille koirille tarkoitettu jalostus- ja koetapahtuma vuosittain.

4.1.4 Kanta muissa maissa

Seuraavassa taulukossa ovat karkeakarvaisen saksanseisojan rekisteröinnit muissa pohjoismaissa:

	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
Norja	222	191	162	144	188	175		
Ruotsi	296	190	233	251	265	202	222	231
Tanska	890	788	788	835	769	749		

4.2 KÄYTTÖOMINAISUUDET

4.2.1 Nykyinen käyttötarkoitus

Karkeakarvainen saksanseisoja on monipuolinen metsästyskoira. Se on jalostettu kanalintujen metsästyksen, missä se hajuaistinsa avulla hakee riistan, seisoo sen ja noutaa pudotetun linnun. Tiedotus riistasta on Suomen oloissa koiralla arvokas ominaisuus. Sorsastuksessa koira on erinomainen avustaja, joka noutaa pudotetun riistan, keräten talteen myös muiden mahdollisesti koirattomien metsästäjien haavoittaman ja löytämättä jääneen riistan. Karskin luonteensa ansiosta Karkeakarvainen soveltuu hyvin myös pienpeto metsästyksen. Emämaassa Saksassa koiralla täytyy olla todistus petoeläintyöskentelystä, voidakseen osallistua kokeisiin. Rotua käytetään myös jälkikoirana haavoittuneiden eläinten jäljittämiseen.

Monipuolisten metsästysominaisuuksiensa ja yhteistyökykynsä lisäksi karkeakarvainen soveltuu metsästyksen kaikissa maastoissa. Karkeakarvainen saksanseisoja hakee vauhdikkaasti ja laajasti tuulta ja maastoa myötäillen, etusijalla ei ole juoksunopeus vaan haun tuloksellisuus ja varmuus. Karkeakarvaisen saksanseisojan haku riittää laajuudeltaan ja vauhdiltaan myös tulokselliseen riekkojahtiin tunturimaastossa sekä peltopyy- ja fasaanijahtiin avoimissa peltomaastoissa. Kestävyys ja riistalle pyrkimys kuvastuu koiran hakutyöskentelyssä. Pitkäkestoisissa useita päiviä jatkuvissa jahdeissa karkeakarvainen osoittaa sille luonteenomaista peräänantamatonta työskentelyintoa ja metsästyshalukkuutta.

Tavoitteena on, että koiralla on riittävästi rohkeutta ja suojaava turkki tunkeutua pahimpiinkin ruovikoihin ja nokkospehkoihin, jotta ammuttu riista saadaan talteen. Suojaavan turkin ansiosta karkeakarvainen kestää hyvin erilaisissa sääolosuhteissa tapahtuvaa metsästystä. Jääkylmä vesi ei ole este vesityöskentelylle myöhäissyksyn vesilintujahdeissa.

4.2.2 Käyttökokeet Suomessa

4.2.2.1 Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on kanakoirien jalostusta varten saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa kokeillaan koirien haku riistan löytämiseksi ja riistatyo maastossa olevalla villillä riistaeläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Huomiota kiinnitetään myös koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

- nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole täyttänyt 22 kuukautta eikä ole kilpaillut muissa luokissa
- avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan
- voittajaluokkaan osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät kaikissa luokissa ovat samat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä.
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä
- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa, koiran on saatava hyväksytyt arvosana hausta ja riistatyöstä.

Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksytyt arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksytyt arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on riistatyön arvosanan oltava vähintään 2.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet. (esim. Spinone ja Bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla)

Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnyntäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskyykyyn.

Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö, jälkityö, tiedottaminen ja petoeläintyöskentely.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi *hausta*:

juoksuvauhdin, päänasennon, tuulenkäytön, maastonpeittävyden, laajuuden, hakukuvion, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan:

seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, seisonnan kesto, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkoittuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan:

noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus, käyttäytyminen riistan pudotessa

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota:

seisonnasta irtoamiseen, irtoamis aika huomioidaan, ilmentäminen ja yhteydenpito palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, tuloksettomat seisonnat, törmäykset, väliinjätöt ja karkotukset. Merkitään myös ylös onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokanalintuja/metsäkanalintuja.

Lisäksi kirjataan, jos koiran luonteessa on huomauttamista. Esim. se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja tai on paukkuarka. Koirien koetulokset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat, kasvattajat ja muut jalostusasioista kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten. (Heikkinen, P. ja Naumanen R., 2005)

4.2.3 Käyttökokeet rodun emämaassa

4.2.3.1. VJP

VJP eli Verbandsjugendprüfung, nuorten koirien kevät taipumuskoe. Kaikille seisojaroduille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet koirat ja sitä edellisenä vuonna lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet (1.10.-31.12.). Kokeet järjestetään helmi-toukokuussa. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

Kokeessa testataan nuorten koirien luontaiset käyttötaiipumukset. Erikseen kirjataan pisteet osasuorituksista: jäniksen jälki, nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus. Joka osasuorituksesta annetaan arvosana. Pisteitä arvosanoista voi saada seuraavasti:

erinomainen	12 pistettä
erittäin hyvä	9-11 pistettä
hyvä	6-8 pistettä
riittävä	3-5 pistettä
puutteellinen	1-2 pistettä
riittämätön/ei kokeiltu	0 pistettä

Arvosanan "erinomainen" voi saada ainoastaan erinomaisesti suoritetusta työstä erityisen vaikeissa olosuhteissa. Se voidaan antaa vain jälkityöstä ja nenän käytöstä VJP- kokeessa, HZP- kokeessa lisäksi sorsan karkottavasta jäljityksestä peitteisessä vedessä. VJP- kokeen osasuoritusten kertoimet ovat seuraavat:

jälki	2
nenän käyttö	2
haku	1
seisonta	1
ohjattavuus	1

Lisäksi VJP- kokeessa täytyy todeta koiran ajotaipumus: näköhaukku, jälkihaukku, ei todettavissa, ajaa hiljaa tai hakulöysä (waidlaut). Koiran käyttäytyminen ja mahdolliset ruumiilliset puutteet (silmäluomet, purenta, hammaspuutokset, liikahampaat, kivesvika, ontumat) kirjataan. Paukkukestävyys todetaan ampumalla kaksi kertaa ilmaan koiran ollessa haussa. (Saksan Metsästyskäyttökoirayhdistys ry, 2001; Markmann, H.-J., 1997.)

4.2.3.2. HZP

HZP eli Herbstzuchtprüfung on nuorten koirien syysjalostuskoe. Kaikille seisojille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet ja sitä edellisen vuoden lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet koirat (1.10.-31.12.). Kokeita järjestetään elokuun lopulta syyskuun loppuun. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

Kansainvälinen HZP -koe on nimeltään Hegewald, jossa on pakollinen rusakonajokoe. Jos karkeakarvaista saksanseisoojia aiotaan käyttää jalostukseen on koira käytettävä HZP: n rusakonajokokeessa.

HZP-kokeessa vaaditaan koiralta jo korkeampaa koulutuksellista tasoa. Kokeessa kirjataan erikseen pisteet osasuorituksista, jotka jaetaan taipumus- ja koulutusosioihin. Taipumusosiot: nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus, työskentelyilo, sorsan (paperinkalvosimen avulla väliaikaisesti lentokyvyttömäksi tehdyn sorsan) jäljitys peitteisessä vedessä (Stöbern hinter der Ente), piilotetun sorsan nouto vedestä. Koulutusosiot: laahausjälki kaniinilla ja linnulla, noudon kantamistapa: sorsa, fasaani, kaniini (Art des Bringens - keskiarvopisteet), tottelevaisuus. Kustakin osasuorituksesta annetaan arvosana ja arvosanapisteeet kuten VJP: ssä. Kokonaispisteitä laskettaessa osasuorituksilla on seuraavat kertoimet:

Rusakon jälki	3
Nenän käyttö	3
Haku	2
Seisonta	2
Ohjattavuus	2
Työskentelyilo	1
Vesityö	
a) piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	1
b) sorsan karkottava jäljitys peitteisessä vedessä	3
Nouto	
a) riistatyö linnulle sisältäen noudon	1
b) piilotetun linnun nouto	1
c) linnun laahausjälki ja nouto	1
Turkiseläinjälki (rusakko/kani)	1
Noudon kantamistapa	
a) jänis	1
b) sorsa	1
c) kanalintu	1
Tottelevaisuus	1

Lisäksi HZP- kokeen yhteydessä arvioidaan koiran ajotaipumus ja todetaan mahdolliset ruumiilliset puutteet sekä paukkukestävyys, kuten VJP- kokeen yhteydessäkin. HZP- kokeen yhteydessä kokeillaan lisäksi paukkukestävyys ja veteenmenohalukkuus ennen varsinaisen vesikokeen suorittamista. Sorsa heitetään veteen ja koiran uidessa sitä kohti ammutaan sorsan eteen veteen haulikolla. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry, 2001.; Markmann, H.-J., 1997)

4.2.3.3. VGP

VGP eli Verbandsgebrauchsprüfung, Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe, kaikille seisojille yhteinen, HZP- kokeen suorittaneille koirille. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Ensikertalaisen koiran ohjaajan on pakko osallistua vähintään kerran VGP- kokeeseen katsojana ennen kuin itse saa ohjata koira ko. kokeessa.

VGP koe järjestetään aina vähintään kaksipäiväisenä, ainoastaan syksyllä. Arvostelusta vastaa aina tuomariryhmä, johon kuuluu vähintään kolme käyttökoetuomaria. Toisin kuin nuorten luokan kokeissa, VGP -kokeen läpäissyt koira palkitaan 1., 2. tai 3. palkinnolla. Koe jaetaan osasuorituksiin: metsätyö, vesityö, peltotyö ja tottelevaisuus. 1. palkinnolla palkittu koira on saanut osasuorituksista keskimäärin erittäin hyvän arvosanan, 2. palkinnon saanut koira keskimäärin hyvän arvosanan ja 3. palkinnon saanut koira suoriutuu myös metsästyksestä menestyksekkäästi.

Koira saa jokaisesta suorituksestaan arvioinnin ja sitä vastaavat pisteet seuraavasti:

erinomainen	4h pistettä
erittäin hyvä	4 p
hyvä	3 p
riittävä	2 p
puutteellinen	1 p
riittämätön	0 p

Arvosana "erinomainen" annetaan vain, jos koira on suorittanut todella erinomaisen työn vaikeissa olosuhteissa. Arvosanaa "erinomainen" ei anneta jälkityö-, nouto- ja tottelevaisuusosasuorituksista.

Alla on lueteltu osasuoritusten erilliset suoritusosiot, joista siis jokaisesta annetaan arvosana sekä kertoimet, joiden avulla kokonaispisteet lasketaan. Mitä vaativampi suoritus, sitä suurempi on kerroin.

<u>Metsätyö:</u>	<u>kerroin:</u>
Verijälkityö hihnassa	
- yli yön jälki	8
- päiväjätki	5
- ilmoitus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä haukkumalla (lisä)	4
- tiedotus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä (lisä)	3

Ketun nouto esteiden yli	3
Ketun laahausjälki	5
Ketun nouto jäljeltä	2
Rusakon tai kanin laahausjälki	4
Rusakon tai kanin nouto jäljeltä	2
Karkottava haku (läpipääsemätön põheikkö, ylösajaminen)	4
Tiheikköhaku (tarkka tiheän al. haku, mahd. seisonta ja riistatyö)	3
<u>Vesityö:</u>	<u>kerroin:</u>
Hakunouto ilman sorsaa peitteisessä alueessa	3
Paukkukestävyys (todetaan, ei saa pisteitä, vrt. HZP)	
Piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	3
Karkottava jälkityö sorsalla peitteisessä vedessä	3
Sorsan nouto	2
<u>Peltotyö:</u>	<u>kerroin:</u>
Nenän käyttö	6
Haku	4
Seisonta	4
Haukkuen ajotaipumus (jälkihaukku, näköhaukku...)	3
Linnun hakunouto	
a1. Lintutyö	4
2. tai turkiseläinjälki	3
b1. Ammutun linnun nouto, koira ei nähnyt pudotusta	3
2. tai piilotetun linnun hakunouto	3
Linnun nouto	2
<u>Tottelevaisuus:</u>	<u>kerroin:</u>
Käyttäytyminen yleensä - tottelevaisuus	3
Käyttäytyminen passipaikalla	2
Seuraaminen kytkettynä	1
Seuraaminen vapaana	2
Paikallamakuu (metsästyksellinen, ohjaaja ampuu 2 kertaa ilmaan piilosta)	2
Käyttäytyminen linnun nähdessä (pysähdyttävä käskyttä)	2
Käyttäytyminen rusakon tai kanin nähdessä (toteltava pysäytyskäskyä)	3
Käyttäytyminen ammuttaessa	2

Koiran on saavutettava kaikissa neljässä osasuoritusryhmässä (metsä, vesi, pelto, tottelevaisuus) tietyt vähimmäispistemäärät joka palkintosijaa kohti. Lähes kaikissa suorituksissa koira saa käskettä vain kerran tai ei ollenkaan. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry, 1996; Markmann, H.-J., 1997).

4.2.4 Käyttökokeet muissa maissa

Ruotsin koesäännöt vastaavat aika tarkkaan Suomen kokeita. Norjassa on myös kombinoitu koe, mutta he kilpailevat paljon englantilaisten koirien kanssa kenttä ja tunturikokeissa. Tanskassa on käytössä saksalaistyyppiset koesäännöt.

4.3 LUONNE

Kotikoirana tasapainoisesta luonteesta johtuen karkeakarvainen saksanseisoja on lempeä perhekoira. Se tulee hyvin toimeen lapsien kanssa. Koska rodulla ei ole vahtimistaipumuksia, se on ystävällinen vieraidenkin ihmisten kanssa. Sosiaalisen luonteen omaavana karkeakarvainen ei ole tappeluhaluinen muiden koirien kanssa, puolustaa kyllä itseään.

Karkeakarvaisen saksanseisojan luonteen tulee olla vakaa, hillitty, tasapainoinen, riistaa ja laukausta pelkäämätön; ei arka eikä aggressiivinen (Karkeakarvainen saksanseisoja, rotumääritelmä).

Rodun kotimaassa koiran kaikenlainen arkuus on jalostuksesta poissulkeva ominaisuus. Hylkääviin ominaisuuksiin kuuluvat myös levottomuus, ylikiihkeys ja hermostuneisuus. Aiheetonta aggressiivisuutta, joko pelkoon tai puolustusviettiin liittyvää ei jalostuskoirassa saa olla. Ja koska kyseessä on metsästyskoira kaikki paukkupelkoon viittaavat luonteenpiirteet ovat hylkääviä virheitä.

Ihanteellisen karkeakarvaisen saksanseisojan tulee olla ihmistä kohtaan luottavainen, ystävällinen ja avoin. Koiralla ei saa olla voimakasta puolustusviettiä esim. isännän autoa kohtaan. Riistatilanteissa, myös pienpetojen kanssa, sen tulee olla peloton ja varma, mutta tilanteen jälkeen sen tulee olla rauhallinen. Myös perättäiset riistatilanteet sen tulee pystyä käsittelemään rauhallisesti.

Karkeakarvaisen saksanseisojan luonteesta saadaan tietoa useaa reittiä: Koiranäyttelyissä tehtyjen havaintojen kautta, KAER kokeissa kirjattujen havaintojen muodossa, omistajien ja/tai kasvattajien ilmoittamina sekä saksanseisojakerhon toimihenkilöiden kautta.

Rodun luonne on pääosin kunnossa. Todella aggressiivisista koirista tulee ilmoituksia harvoin, korkeintaan muutaman kerran vuodessa. Sitä vastoin tietoja aroista, varautuneista koirista kuullaan useammin.

Karkeakarvaisten saksanseisojien luonnemerkinntät tehdään näyttelyissä, kokeissa ja Junkkarissa.

4.3.1 Luonteen testaaminen Suomessa

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa KAER- kokeiden mukaiselle metsästykselle.

Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkeavia ominaisuuksia on pidettävä virheinä, erityisesti silloin kun ne haittaavat metsästyksellistä käyttöä.

Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä, tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia. (Rouhiainen, Jukka. 2005)

Saksanseisojakerhon hallitus on vuonna 2004 perustanut työryhmän pohtimaan saksanseisojille sovelletun luonnetestin kehittämistä Suomeen. Työryhmän puheenjohtajana toimii Jukka Rouhiainen.

Luonnemerkintöjä näyttelyissä

Vuosittain on joitakin koiria, jotka saavat näyttelyissä luonteesta nollan/hylätty. Tyypillisesti koira ei anna käsitellä itseään. Syynä on sekä arkuus että kouluttamattomuus käsittelyyn. Selvästi aggressiivisesta käytöksestä on merkintöjä kaikkiaan 6 koiralla. Tämän lisäksi on tiedossa useita tapauksia, joissa merkintä olisi ehdottomasti kuulunut tehdä.

Luonnemerkintöjä Junkkarikaavakkeissa

Vain yksi tai kaksi koiraa saa Junkkarissa merkinnän puutteellinen johtuen luonteesta. Merkintöjä tehdään kylläkin vuosittain 5-6 koiralle. Tilastojen valossa näyttää siltä, että Junkkarissa luonteesta merkinnän saaneiden koirien osalta sama kaava toistuu myös näyttelyissä.

Luonnemerkintöjä kokeissa

KAER- kokeiden koekertomuksissa on huomautettu yhden karkeakarvaisen saksanseisojan luonteesta. Sen lisäksi jalostustoimikunnan tietoon on tullut mm käytöksen vuoksi vesityökokeesta sulkeminen ja useita tapauksia, joissa tuomarin olisi tullut tehdä merkintä koiran häiritsevästä käytöksestä.

Suomen Kennelliiton virallinen luonnetesti

Muutamia karkeakarvaisia saksanseisojia osallistuu vuosittain Suomen kennelliiton viralliseen luonnetestiin. Tyypillisesti koirat ovat läpäisseet testin ja tulokset vastaavat kohtuudella rodun luonteelle asetettuja tavoitteita

Tulevaisuuden tavoitteet

Karkeakarvaisen saksanseisojan luonne tulee varsin monipuolisesti testattua KAER-kokeissa. Lisäksi koirien suhtautuminen vieraisiin ihmisiin tulee hyvin esille näyttelyissä. Vielä tarkempi analyysi saadaan ulkomuotokatselmuksessa Junkkarin yhteydessä.

Nämä kolme testausmuotoa antavat jo paljon hyödyllistä tietoa jalostusasioista kiinnostuneille (jalostusneuvonta, kasvattajat, urosten omistajat, pennunostajat). Tieto on lisäksi helposti luettavissa Saksanseisojakerhon tietokannasta.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osuus rodun kannasta käy KAER- kokeissa ja näyttelyssä sekä Junkkarikatselmuksessa, joista muiden tietojen ohella tulee tietoa myös koirien luonteesta.

Tavoitteeksi asetetaan myös, että kaikki seuraavalla 5-vuotiskaudella jalostukseen käytettävät karkeakarvaiset saksanseisojat ovat KAER- kokeissa (tai vastaavissa rodunomaisissa käyttökokeissa muissa maissa, missä luonne myös huomioidaan) palkittuja sekä näyttelyssä palkittuja.

Mikäli koiran luonteessa on huomautettavaa joko arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi, eikä koira luonteeltaan siten vastaa rotumääritelmää, ei kyseistä koira tulisi missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Myöskään jatkuva ylilevottomuus ja hermostuneisuus sekä vinkuminen esim. toisten koirien läsnä ollessa tai koetilanteessa on rotumääritelmän vastaista luonteen heikkoutta, jota ei jalostuskoirissa saisi ilmetä.

Suomen Kennelliiton virallisen luonnetestin hyödyntäminen edellyttää, että testissä saadut pisteet osataan tulkita oikein, sillä kokonaispistemäärästä ei pysty päättämään mitään. Seisojaroduille pitäisi osata esittää tavoiteltavat pisteet eri testikohdista. Saattaa olla, että muunlainen testi soveltuisi seisojaroduille jopa paremmin. Mm. tätä asiaa pohtii Saksanseisojakerhon luonnetestityöryhmä.

Saksanseisojakerhon luonnetestityöryhmän toimintaa seurataan ja mahdolliseen käytännön toimintaan kannustetaan osallistumaan.

4.4 TERVEYS

4.4.1 PEVISA- ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat;

Lonkkaniveldysplasia

Karkeakarvaisen saksanseisojan voimassa olevassa PEVISA- ohjelmassa on määrätty, että rekisteröitävien pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C, eli tätä raja-arvoa sairaampien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Raja-arvo edellyttää, että kuvaustulos on tiedossa astutushetkellä.

Karkeakarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmat:

Anottu uusi:

1.7.2006 – 31.12.2010

Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla B, eli tätä raja-arvoa sairaampien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Yksittäisen koiran jälkeläisten kokonaismäärä ei saa ylittää 60 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Taudin kuvaus ja merkitys koiralle:

Lonkkanivelen kehityshäiriö (hip dysplasia eli HD) on polygeenisesti eli monigeenisesti periytyvä lonkkanivelten kehityshäiriö, jonka vaikeusasteeseen vaikuttavat myös kasvuaikeiset ympäristökijät kuten ruokinta, liikunnan määrä ja kasvunopeus. Sitä esiintyy lähes kaikilla suurikokoisilla koiraroduilla. Lonkkaniveldysplasian kehittymisen tärkein vaihe on lonkkamaljakon muotoutuminen sen luutuessa koiran kasvuaikeana. Lonkkamaljakon epänormaali muoto ja lonkkanivelen löysyys nuorella iällä johtavat eriasteisiin muutoksiin lonkkanivelessä ja nivelrikon kehittymiseen vanhemmalla iällä. Lievimässä tapauksessa nivelessä esiintyy vähäistä löysyyttä, lievää lonkkamaljakon mataluutta ja lievää epäsymmetrisyyttä. Nivel ei ole täysin yhdenmukainen: reisiluun pää ei istu täydellisesti lonkkamaljakon muodostamaan kuppiin. Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton. Jos niveleen kehittyy dysplasian seurauksena nivelrikkoa eli degeneratiivisen nivelsairauden merkkejä, voi koiralla olla merkittäviä kipuja, varsinkin rasituksen jälkeen. Lonkkaniveldysplasiaa ei voida leikkauksella parantaa. Suomen kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa, C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne aiheuttavat varsinkin iän lisääntyessä ontumista. Saksanseisojilla suositellaan ainoastaan lonkistaan terveiden koirien käyttöä jalostukseen, niin että kahta B-lonkkaistakaan ei yhdistettäisi. (Peltonen, M., 2004; Paatsama, S., 1991).

Tilastojen valossa C- lonkkaisten koirien käyttö on poikkeuksetta johtanut jalostuksellisesti umpikujaan. 75 % lonkkakuvaustuloksen D saaneista karkeakarvaisista saksanseisojista on yhdistelmistä, joissa toinen koirista on ollut C-lonkkainen (lähde: Saksanseisojakerhon tietokanta).

Ilman yhdistelmiä, joissa on käytetty C- lonkkaisia koiria, lonkkavikatilasto karkeakarvaisilla saksanseisojilla olisi viime vuosilta erittäin miellyttävää katseltavaa.

Syntymävuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
1995	288	42	19	9	4	0	74
1996	310	28	16	17	6	0	67
1997	208	23	10	9	2	0	44
1998	187	30	12	5	0	0	47
1999	247	38	21	7	2	0	68
2000	195	30	15	2	4	0	51
2001	193	37	16	5	5	0	63
2002	206	33	26	7	4	0	70
2003	226	23	10	3	0	0	36
2004	294	0	0	0	0	0	0
2005	0	0	0	0	0	0	0

Syntymävuosi	Kuvattuja	A	B	(A+B)	C	D	E
1995	25,70 %	56,80 %	25,70 %	82,50 %	12,20 %	5,40 %	0,00 %
1996	21,60 %	41,80 %	23,90 %	65,70 %	25,40 %	9,00 %	0,00 %
1997	21,20 %	52,30 %	22,70 %	75,00 %	20,50 %	4,50 %	0,00 %
1998	25,10 %	63,80 %	25,50 %	89,30 %	10,60 %	0,00 %	0,00 %
1999	27,50 %	55,90 %	30,90 %	86,80 %	10,30 %	2,90 %	0,00 %
2000	26,20 %	58,80 %	29,40 %	88,20 %	3,90 %	7,80 %	0,00 %
2001	32,60 %	58,70 %	25,40 %	84,10 %	7,90 %	7,90 %	0,00 %
2002	34,00 %	47,10 %	37,10 %	84,20 %	10,00 %	5,70 %	0,00 %
2003	15,90 %	63,90 %	27,80 %	91,70 %	8,30 %	0,00 %	0,00 %

Lonkkakuvattujen terveiden karkeakarvaisten osuus syntymävuoden mukaan

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
82,50 %	65,70 %	75,00 %	89,30 %	86,80 %	88,20 %	84,10 %	84,20 %	91,70 %

4.4.2 Muut rodulla Suomessa todetut merkittävät sairaudet ja viat

Lonkkavian lisäksi karkeakarvaisilla saksanseisojilla on Suomessa esiintynyt epilepsiaa, autoimmuunisairautta, erilaisia allergioita, polven ristisiteiden repeämiä, silmäluomen asentovirheitä, nikamien yhteen kasvamista, purentavirheitä, kivespuutoksia ja olkanivelen osteokondroosia.

Epilepsia

On arvioitu, että 0,5 - 5,7 % eriotuisista koirista kokee kohtauksen elinaikanaan. Kaikkien kohtausten syy ei ole epilepsia. Epileptinen kohtaus syntyy koiran aivoissa yhtäkkiä ja loppuu itsestään. Ennen varsinaista kohtausta koira on levoton. Tyypillisessä kohtauksessa koira makaa maassa jalat ojentuneena, pää taipuneena taakse, tajuttomana, hengityskin voi pysähtyä. Puremaliikkeet ja kuolaamien ovat tavallisia. Kohtaus kestää korkeintaan viisi minuuttia. Kohtaus voi olla myös hyvin lievä. Jälkeenpäin koira on väsyneen oloinen. Stressi voi laukaista kohtauksen. Taudin vakavuuden takia jalostuksessa siihen on suhtauduttava erityisellä varovaisuudella eikä kaatumatautia sairastavaa yksilöä saa käyttää siitokseen. Epilepsiaa, joko varmoja tai epäiltyjä tapauksia, on tullut jalostustoimikunnan tietoon kuusi (6) kappaletta.

Olkanivelen osteokondroosi

Nivelrustojen luutumishäiriötä (osteokondroosi eli OCD) oli vuoden 2004 loppuun mennessä esiintynyt olkanivelissä noin 30 karkeakarvaisella saksanseisojalla, joita näyttää yhdistävän yhteinen sukutausta. Tämä luku on enemmän kuin karkeakarvaisilla seisojilla on ollut tarkastelujaksolla 1993-2004 keskivaikeita lonkkavikatapauksia (D) eli ongelmaa ei ole syytä vähätellä. Taipumus ongelmaan on selvästi perinnöllinen, mutta puhkeamismekanismi ei ole selvä. OCD:n puhkeaminen tulee näkyviin ontumisena 5 – 7 kk iässä. Vaurio näkyy röntgenkuvassa olkavarren nivelpinnan takakaareessa kuoppamaisena. Osteokondroosissa nivelruston alainen luutuminen on häiriintynyt, minkä seurauksena nivelrusto menettää alla olevan luun tuen, paksuuntuu ja sen ravitsemus häiriintyy, rusto irtoaa kielekemäisesti tai irtokappaleena normaalissa rasituksessa. Nivelruston rapautumisvaiheessa syntyvä irtokappalemuoto on osteokondroosin dissecans – muoto. (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004).

Nykykäsityksen mukaan alttius osteokondroosin kehittymiseen periytyy useasta tekijästä johtuen, polygeenisesti eli monigeenisesti. Ympäristötekijöillä katsotaan olevan suurempi vaikutus osteokondroosin kuin lonkkaniveldysplasian kehittymiseen. Osteokondroosin kehittymiseen altistavana tekijänä on luuston nopea kasvu, jota liian runsas ruokinta vielä tehostaa. Liian runsas liikunta on usein mukana. (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004).

Olkanivelen ruston irtoaminen on korjattavissa leikkauksella ja nivelrikon muodostuminen pystytään ennaltaehkäisemään tai hidastamaan niin, että koira kestää useimmissa tapauksissa hyvin metsästyskäytön rasitukset. (Peltonen, M., 2004; Fossum, ym. 2002).

Olkanivelen luutumishäiriötä sairastanutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta vaaditaan vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystarkastuspaperi, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja (Saksanseisoja-lehti 4/04).

Kyynärnivelen osteokondroosi sekä kyynärniveldysplasia

Nivelrustojen luutumishäiriö saattaa esiintyä karkeakarvaisella saksanseisojalla myös kyynärnivessä, jolloin hoitoennuste on huomattavasti huonompi kuin olkanivelten tapauksessa. Kyynärniveldysplasia on yhteisnimitys kyynärnivelen eri kasvuhäiriöille kuten osteokondroosi, fragmentoitunut *processus coronoideus* ja luutumaton *processus anconaeus*. Nämä periytyvät mahdollisesti erikseen. (Paatsama, S., 1991; Fossum, ym. 2002; Hazewinkel, 2003).

Kyynärnivelen kasvurustoissa oireiden kehittyminen muistuttaa olkanivelen nivelruston osteokondroosia, jolloin kyynärpään sakara (*Processus anconaeus*) irtoaa tai kyynärnivelen/olkavarren sivulisäke (*Processus coronoideus*) irtoaa tai rapautuu. Kyseisten häiriötilojen syntymekanismista on kaksi teoriaa:

1) ovat seurausta OCD-tyyppisestä vauriosta tai 2) ovat olka- ja kyynärluiden epäsuhtaisen kasvun aiheuttaman nivelen epämukaisuuden aiheuttama trauma. Lisäksi luutumishäiriöitä esiintyy varsinaisen kyynärnivelen nivelosan muodostavissa olkavarren ja kyynärvarren nivelpäissä. (Paatsama, S., 1991; Fossum, ym. 2002; Hazewinkel, 2003).

Periytyminen ja ympäristötekijöiden vaikutukset kuten olkanivelen osteokondroosissa (Paatsama, S., 1991; Fossum ym., 2002).

Kyynärniveli on koiran tärkeä voimansiirtokohta, johon kohdistuu voimakas rasitus. Kyynärnivelen rakenne on erittäin monimutkainen, eikä kyynärnivelen luutumishäiriöitä yleensä pystytä leikkauksella parantamaan (Paatsama, S., 1991).

Karkeakarvaisella saksanseisojalla oli vuoden 2004 loppuun mennessä ilmennyt muutoksia kyynärnivelistä oheisen taulukon mukaan. Tällaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta vaaditaan vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystakuutuspaperi, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja (Saksanseisoja-lehti 4/04).

Kyynärpäät eivät ole karkeakarvaisilla saksanseisojilla ongelma. Kuvatuissa koirissa on ollut vain lieviä muutoksia oheisen aikasarjan mukaisesti:

Syntymä-vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
1995	288	6	1	0	0	7
1996	310	1	0	0	0	1
1997	208	2	0	0	0	2
1998	187	4	1	0	0	5
1999	247	4	0	0	0	4
2000	195	5	1	0	0	6
2001	193	8	0	0	0	8
2002	206	16	0	0	0	16
2003	226	11	1	0	0	12
2004	294	0	0	0	0	0
2005	0	0	0	0	0	0

Silmäluomien asentovirheet (entropium ja ektropium ja districhias)

Silmäluomien asentovirheet ovat vahvasti perinnöllisiä. Kyse on oireista, jotka ilmenevät tietyn tyyppisten rakenneongelmien yhteydessä: pään alueella paljon nahkaa, silmät pienet ja/tai sisään painuneet. Entropium ja ektropium periytyvät siis välillisesti tietyn tyyppisen rakenteen periytymisen myötä, jolloin todennäköisesti vaikuttamassa on useampi geeni. Esiintyvät myös vaikeudeltaan eri asteisina, aina oireet eivät ole yhtä vakavia.

Entropium tarkoittaa sisäkierteisyyttä. Se on lievemmissä tapauksissa usein vaikeasti havaittavissa. Ektropiumissa silmäluomi avautuu liikaa, kerää roskaa. Luomien asentovirheissä sidekalvo tulehtuu helposti. Silmäluomien kierteisyyttä voidaan korjata leikkauksella (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004). Entropium ja ektropium ovat karkeakarvaisella saksanseisojalla hylkäävä virhe. Districhias tarkoittaa ylimääräisiä silmäripsiä luomien sisäpinnoilla.

Purentavirheitä ja hammaspuutosten esiintymistä seurataan tarkkaan näyttelykertomuksista ja Junkkariarvosteluista. Niistä pidetään kirjaa. Yleisin hammaspuutos on P1. Näyttää kuitenkin siltä, että karkeakarvaisella on perinnöllinen P4 hammaspuutos, hammas puuttuu yleensä vasemmalta puolelta alaleuasta, tai molemmilta puolilta. Saksassa hammaspuutokset sulkevat koiran jalostuksesta. Meillä muiden kuin P1 ja M3 hammaspuutokset ovat hylkääviä virheitä. Tämä ikävä kyllä sulkee koiran pois myös KAER- kokeista. Purentavirheet ovat harvinaisia. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut myös koiria, joilla on ollut ylimääräisiä hampaita hammaskaaren sisäpuolella. Pennuille on ilmestynyt 1-4 ylimääräistä rautahammasta etuhampaiden taakse. Yhdellä koiralla on ollut ylimääräinen hammas alaleuassa etuhampaiden takana. Parilla koiralla on ollut ylimääräinen poskihammas hammasrivin sisäpuolella.

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen joko toinen tai molemmat kivekset eivät laskeudu vatsaontelosta normaalisti kivespussiin, tai kivekset ovat muuten rakenteeltaan epänormaalit. Kaksipuoleinen muoto (molemmat kivekset puuttuvat) on steriili, mutta toispuoleisessa muodossa (yksi kives puuttuu) uros on yleensä siitoskykyinen. Normaalisti kivekset ovat laskeutuneet noin kahdeksan-yhdeksän viikon ikäisillä pennuilla (Paatsama, S., 1991).

Kivesvika on perinnöllinen, mutta periytymistapa on epäselvä, koska eri tutkimukset ovat päätyneet erilaisiin arvioihin periytymismallista. Todennäköisempää on, että periytyminen on polygeenistä. Kivesvian periytyvyys (heritabiliteetti) on kuitenkin riittävän suuri, niin että jalostusvalinnoilla voidaan vaikuttaa sen esiintymiseen. (Nielen, Janss ja Knol, 2001)

Yhden tai molempien kivesten puuttuminen tai epänormaalius on karkeakarvaisen saksanseisojan rotumääritelmässä mainittu hylkäävä virhe. Tällainen uros on luonnollisesti myös suljettu pois jalostuksesta.

Nikamien yhteen kasvaminen (diskospondylosis)

Spondyloosissa muodostuu kerrostumia varsinkin nikamasolmujen alle ja väliin niin, että syntyy nikamia yhdistävä luusilta. Myös selän välilevyt voivat vahingoittua ja joissakin tapauksissa selkäyttimeen kohdistuu paine, josta seuraa kipua ja liikkumishäiriöitä. (Wikström, B., 1995)

Karkeakarvaisilla saksanseisojilla on tavattu nikamien yhteen kasvamista lannerangan alueella, tyypillisimmin L7-S1 välissä erilaisten traumojen jälkiseurauksena. Esimerkiksi auton alle jääneellä koiralla tulleen nikamien osittaisen sijoiltaan menon (subluksaatio) korjaantuessa, jolloin nikamat silloittuvat yhteen yliliikkuvuuden poistamiseksi.

Pitkien häntien vaurioitumisherkyys

Hännän toistuva vaurioituminen johtaa hännän amputaatioon. Jalostustoimikunta seuraa häntävaurioita ja tutkii ovatko tietyt sukulinjat herkempiä häntävaurioille.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin.

Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa siitoskäytöstä.

4.4.3 Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista ja vioista

Ruotsissa merkittävimmät viat karkeakarvaisilla ovat:

- pieni koko, liiallinen keveys
- ongelmat karvapeitteessä
- ”piippailu”, koirien hermostunut käytös, joka ilmenee koe- ja näyttelytilanteissa
- hammaspuutokset

Olkanivelen osteokondroosin (OCD) levinneisyydestä ei ole tietoja. Tapauksia löytyy kuitenkin varmuudella.

4.4.4 Tilanne rodun emämaassa

Karkeakarvaisilla saksanseisojilla tiedetään varmuudella olevan Saksassa verenvuototautia, lonkkavikaa, epilepsiaa ja olkanivelen osteokondroosia.

Saadun tiedon mukaan verenvuototautissa on kyseessä von Willebradt tyyppi II eli sama, jota esiintyy pointtereilla. Ongelman laajuus ei ole tiedossa eikä sairaiden tai sairautta kantavien koirien nimiä ole saatu.

Hollantilaiset ja amerikkalaiset testauttavat kuitenkin saksantuontinsa von Willebrandtin varalta eli ongelma on olemassa.

Olkanivelen osteokondroosia saksalaiset eivät tilastoi.

Ylipäättään rodun terveystilanteesta Saksassa on vaikeaa saada luotettavaa tietoa. Epämieluisia tuloksia ei siellä ole pakko ilmoittaa ja siksi jää saamatta sellaista tietoa, joka auttaisi ennaltaehkäisemään mahdollisia tulevia ongelmia.

4.5 ULKOMUOTO

4.5.1 Voimassa oleva rotumääritelmä

KARKEAKARVAINEN SAKSANSEISOJA

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen metsästyskoira. Karkeakarvaisella saksanseisojalla tulee olla kaikki ne ominaisuudet, joita vaaditaan työskentelyyn niin aukeassa maastossa, metsässä kuin vedessäkin ennen ja jälkeen laukauksen.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Karkeakarvainen saksanseisoja kuuluu karkeakarvaisiin kanakoiriin. Sen jalostus alkoi 1800-luvun lopulla korthalsingriffonista, ja jatkui vuosisadan vaihteesta eteenpäin ”Hegewaldin” (vapaaherra Sigismund von Zedlitz und Neukirch) ajatusten pohjalta. Ilmeisenä tavoitteena oli luoda varmaluonteinen ja tehokas karkeakarvainen saksalainen metsästyskoira. Vapaan, mutta johdonmukaisen jalostuksen periaatteena on ollut ”suorituksen kautta tyyppiin”. Karkeakarvaisten kanakoirien (villakoirapointteri, korthalsingriffoni ja Deutsch Stichelhaar) parhaista yksilöistä sekä lyhytkarvaisesta saksanseisojasta on syntynyt lyhyessä ajassa metsästyskoira, joka käytännöllisen ja vettähyllivän karvapeitteensä sekä monipuolisuutensa ansiosta soveltuu kaikenlaisiin metsästysolosuhteisiin. Näiden ominaisuuksiensa vuoksi karkeakarvaisesta saksanseisojasta on muutamassa vuosikymmenessä tullut Saksassa ja monissa muissakin maissa suosituin ja arvostetuin suurikokoinen metsästyskoira.

YLEISVAIKUTELMA: Jalo seisija, jolla on kova ja ihoa täydellisesti suojaava karvapeite. Ilme on tarkkaavainen ja tarmokas. Liikkeiden tulee olla voimakkaat, maatavoittavat, vaivattomat ja tasapainoiset.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituuden ja säkäkorkeuden tulee olla mahdollisimman lähellä toisiaan. Runko saa olla korkeintaan 3 cm säkäkorkeutta pitempi.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Vakaa, hillitty, tasapainoinen, riistaa ja laukausta pelkäämätön; ei arka eikä aggressiivinen.

PÄÄ: Pään koko on suhteessa koiran kokoon ja sukupuoleen. Pään linjat ovat hieman erisuuntaiset (kallo on hieman taaksepäin laskeva).

KALLO-OSA: Tasainen, vain sivuilta hieman pyörästynyt, kohtuullisen leveä; kulmakaaret ovat selvästi erottuvat.

OTSAPENGER: Selvästi erottuva.

KIRSU: Karvanpeitteen värin mukaisesti voimakkaasti pigmentoitunut. Sieraimet ovat hyvin avoimet.

KUONO-OSA: Pitkä, leveä, voimakas ja syvä; kuononselkä on hieman kyömy.

HUULET: Paksut ja tiiviit, eivät riippuvat. Hyvä, karvanpeitteen värin mukainen pigmentti.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Hampaat ovat suuret ja leuat voimakkaat. Säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. yläetuhampaat peittävät tiiviisti alaetuhampaat ja hampaat ovat leukoihin nähden kohtisuorassa. Hammaskaavion mukaisesti 42 hammasta.

SILMÄT: Mahdollisimman tummat, eivät liian syvällä sijaitsevat eivätkä ulkonevat. Ilme on eloisa ja valpas. Silmäluomet ovat tiiviit ja hyvin pigmentoituneet.

KORVAT: Riippuvat, keskikokoiset, ylös ja leveästi kiinnittyneet, eivät kiertyneet.

KAULA: Keskipitkä ja voimakaslihaksinen; niskalinja on hieman kaartuva, kaulalinja kuiva.

RUNKO

YLÄLINJA: Suora ja hieman laskeva.

SÄKÄ: Selvästi erottuva.

SELKÄ: Kiinteä ja lihaksikas.

LANNE: Lyhyt, leveä ja lihaksikas.

LANTIO: Pitkä, leveä, hieman laskeva ja lihaksikas.

RINTAKEHÄ: Leveä ja syvä, eturinta on hyvin kehittynyt. Rintalasta on mahdollisimman pitkälle taakse ulottuva, kylkiluut selvästi kaareutuneet.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva on kuiva ja nousee kauniisti taaksepäin kaartuen loivasti.

HÄNTÄ: Selkälinjan jatkeena olevan hännän asento on mahdollisimman vaakasuora tai hieman yläviisto, ei pysty. Häntä ei ole liian paksu eikä liian ohut. Se on metsästyskäyttöön tarkoituksenmukaisesti tyypistetty. Maissa, joissa laki kieltää häntien tyypistymisen, häntä jätetään luonnollisen pituiseksi. Tällöin hännän tulisi ulottua kintereisiin ja sen tulisi olla asenoltaan suora tai hieman sapelimainen. (Huom. Suomessa tyypistyskielto.)

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat edestä katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset, sivulta katsottuna selvästi rungon alla. Etäisyyden maasta kyynärpäähän tulisi olla suunnilleen sama kuin kyynärpästä säkään.

LAVAT: Lapaluut ovat selvästi viistot ja taakse sijoittuneet, vahvat lihakset. Lavan ja olkavarren välinen kulmaus on hyvä.

OLKAVARRET: Mahdollisimman pitkät, kuivat ja lihaksikkaat.

KYYNÄRPÄÄT: Rungonmyötäiset, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Olkavarren ja kyynärvarren välinen kulmaus on hyvä.

KYYNÄRVARRET: Kuivat, pystysuorat ja vankkaluiset.

RANTEET: Voimakkaat.

VÄLIKÄMMENET: Suoraan eteenpäin hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Soikeanpyöreät; varpaat ovat tiiviisti yhdessä; päkiät riittävän paksut, lujat, kestävät ja hyvin pigmentoituneet. Käpälät ovat yhdensuuntaiset, ne eivät ole seistessä eivätkä liikkeessä sisä- tai ulkokierteiset.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat vahvaluustoiset, takaa katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset. Hyvä polvi- ja kinnerkulma.

KARKEAKARVAINEN SAKSANSEISOJA 4/4

REIDET: Pitkät, leveät ja lihaksikkaat, lonkan ja reiden välinen kulmaus on hyvä.

POLVET: Voimakkaat ja hyvin kulmautuneet.

SÄÄRET: Pitkät, lihaksikkaat ja jäntevät.

KINTEREET: Voimakkaat.

VÄLIJALAT: Lyhyet ja pystysuorat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Pitkälle ulottuvat. Hyvä etuaskel ja takaraajan työntö. Raajat liikkuvat suoraan ja yhdensuuntaisesti, joten liikunta on ryhdikästä.

NAHKA: Tiiviisti rungonmyötäinen ja poimuton.

KARVAPEITE

KARVA: Karkean kovaa, rungonmyötäistä ja tiheää. Peitinkarvojen pituus on noin 2 - 4 cm, aluskarva on tiheä ja vettähyllivä. Pisimmätkään karvat eivät saa peittää rungon ääri viivoja. Kovan ja tiheän karvapeitteen tulee suojata mahdollisimman hyvin sekä sään vaikutuksilta että vahingoittumisilta. Raajojen ja rinnan alaosassa sekä vatsassa karvan tulee olla lyhyempää, mutta kuitenkin tiheää. Päässä ja korvissa sen tulee olla lyhyempää ja vastaavasti tiheämpää, ei kuitenkaan pehmeämpää. Selvästi erottuvat kulmakarvat ja tiheä, ei liian pitkä, mahdollisimman karkeakarvainen parta korostavat tarmokasta ilmettä.

VÄRI: Ruskea tai musta päistärökkö, jossa voi olla läiskiä; yksivärinen ruskea, jossa voi olla valkoinen rintamerkki; vaalea päistärökkö. Muut värit eivät ole sallittuja.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 61 - 68 cm, nartut 57 - 64 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Lyhyt, kapea tai suippo kuono; heikko purenta; hyvin löysät silmäluomet; notko- tai köyryselkä, voimakas takakorkeus; voimakkaasti sisä- tai ulkokierteiset kyynärpäät; länkisäärisyys, pihtikinttuisuus tai ahtaus niin seistessä kuin liikkeessäkin; jatkuva peitsaaminen sekä käynnissä että ravissa, jäykät tai sipsuttavat liikkeet; ohut karvapeite; aluskarvan puuttuminen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Vihaisuus ja sairaalloiset piirteet; kaikki luonteen heikkoudet, erityisesti paukkuarkuus, riistan pelko, vihaisuus, hermostuneisuus ja pelkopureminen; ylä- ala- ja ristipurenta, hammaspuutokset lukuunottamatta P1-hampaita, ahdasasentoiset kulmahampaat; sisään- tai uloskiertyneet silmäluomet (entropium tai ektropium), keskenään eriväriset silmät; synnynnäinen koukku- tai töpöhäntä; pigmenttinvirheet.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Typistettyhäntäinen koira saa osallistua Suomessa ainoastaan euroopan- ja maailmanvoittaja näyttelyihin.

Karkeakarvainen saksanseisoja on käyttökoira. Ulkomuodoltaan se on käyttötarkoitukseen sopiva, mitä rotumääritelmä korostaa. Hylkäävissä virheissä korostuu metsästyskoiran terveys kaikissa muodoissaan. Koska rotu on monikäyttökoira, sen tulee olemuksellaan ilmentää kykyä työskennellä erilaisissa maastoissa ja metsästystilanteissa. Tyypillistä on, että karkeakarvaista saksanseisojaa esitetään näyttelyissä vain muutamia kertoja. Jos koira on ulkomuodoltaan korkealaatuinen, sitä voidaan viedä useampiin näyttelyihin. Rotujärjestön päänäyttelyssä koiria on yleensä n. 70-80 yksilöä. Laadullisesti erinomaisia koiria on vähemmän kuin erittäin hyviä, mikä ryhmä muodostaa suurimman osan koirakannasta. Hylkääviä vikoja on pääsääntöisesti kokoon – liian suuret koirat – liittyvät virheet ja hammaspuutokset.

Tämän päivän ongelmia ovat liian suuri koko, hammaspuutokset, karvapeitteen puutokset, sukupuolileima, korkea häntä ja lantion asento- ja pituusvirheet sekä pysty ja lyhyt olkavarsi. Jonkin verran esiintyy liian kevytluustoisia koiria, kuten myös liian raskaita yksilöitä.

Koirakannan koon tarkkailemiseksi on kaikkia kotimaisia tuomareita pyydetty mittaamaan koirat näyttelykehässä. Rotujärjestöllä on hyvä tilasto mittaustuloksista. Suurin osa koirista on rotumääritelmän rajoissa.

4.5.2 Ulkomuodon arvioiminen Suomessa

4.5.2.1 Koiranäyttelyt

Karkeakarvaisten saksanseisojien aktiivisuus näyttelykäyntien suhteen on selvästi alhaisempi kuin esimerkiksi, rekisteröintimäärältään pienemmällä rodulla, lyhytkarvaisella saksanseisojalla.

Syytä tähän ei tiedetä. Arvellaan, että koirat menevät ensisijaisesti metsästäjille, joita koirien arvostelu näyttelyssä ei kiinnosta.

Yksi Saksanseisojakerhon tietokannasta nähtävissä oleva tosiasia on, ettei tiettyjen suurten kasvattajien kasvatteja juurikaan näy näyttelyissä eikä kokeissa. Ilmiö ei ole uusi, se on ollut nähtävissä jo pitkään.

4.5.2.2 Junkkariin ulkomuotokatselmus

Saksanseisojakerho ry:n nuorten koirien ikäluokkakatselmuksen Junkkarin yhteydessä suoritetaan KAER- kokeen lisäksi myös koirien ulkomuotokatselmus. Koirat käydään läpi tarkasti ja yksityiskohtaisesti erityisen kaavakkeen avulla. Koirat myös mitataan.

Arvioinnin suorittavat pääasiassa Saksanseisojakerhon omat ulkomuototuomarit. Junkkarin ulkomuotokatselmusta koskevat samat koirien mittaamista koskevat tavoitteet, jotka yllä näyttelyiden osalta on esitetty.

Junkkarin ulkomuotokatselmukseen osallistuu ikäluokasta tyypillisesti 35- 40 koiraa, joka on 15-20% kyseisen ikäluokan rekisteröidyistä Suomessa rekisteröidyistä pennuista.

Junkkarin ulkomuotokatselmuksen perusteella on vaikeaa tehdä analyysia rodun tilasta yleisellä tasolla koska tilaisuuteen osallistuu useampi koira samasta pentueesta tyypillisesti vain 2-3 kasvattajalta ja normaalia on, että yksittäisistä pentueista on paikalla vain 1-2 yksilöä.

4.5.2.3 Havaintoja karkeakarvaisen saksanseisojan ulkomuodosta

Suomalaisissa näyttelyissä ja Junkkarissa havaittuja, useasti toistuvia, virheitä karkeakarvaisen saksanseisojan rakenteessa ovat:

- heikko otsapenger
- liian kevyt raajaluusto
- luisut ja jyrkät lantiot
- kapea reisi
- virheet karvapeitteessä
- hammaspuutokset ja purentavirheet P1, P4

Koirien luonteesta näyttelyissä tehdyt merkinnät ovat etupäässä mainintoja koiran arkuudesta tai kehätottumuksen puutteesta.

4.5.3 Ulkomuodon arviointi rodun emämaassa

Rodun emämaassa ulkomuodon ja rakenteen arvostelu on tarkkaa ja perinpohjaista. Arvostelun suorittaa yleensä kolme tuomaria ja heidän loppuyhteenvedonsa koirasta tulee olla yhteneväinen ennen kuin asiasta annetaan virallinen arvostelu. Arvostelu voi ajallisesti kestää yli puolikin tuntia, on siis samalla perinpohjainen luonnetesti. Arvosteltavana oleva koira pidetään jatkuvassa liikkeessä ja tarvittaessa sitä kosketellaan ja tarkastellaan lähemmin. Myös ulkomuotoarvostelussa kaiken lähtökohdaksi on se, että koira on sopiva käyttötarkoitukseen. Esim. karvapeitteen pituus ei ole ratkaiseva vaan se kuinka suojaava se on erilaisissa käyttöympäristöissä. Muuten arvosteluperusteet ovat hyvin pitkälle samat kuin meillä Suomessa

5 YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Karkeakarvainen saksanseisoja on säilyttänyt erinomaiset käyttöominaisuudet, minkä osoittavat runsaat käyttövalion arvot ja Junkkarin ja Riistakoiran hyvät sijoitukset. Näyttelyissä on ollut aikaisempaa tasaisempia seisojia. Terveyspuolella HD: n esiintyminen on vähentynyt, mutta varsinkin käytettäessä C- lonkkaisia vanhempia ongelma tulee esille. OCD on tullut uutena vaivana rotuun.

Karkeakarvaisen Saksanseisojan suosio metsästyskoirana on lisääntynyt, mikä osoittaa sen hyvien metsästystaipumusten säilymisen. Karkeakarvaista Saksanseisojaa ei juurikaan käytetä pelkästään harrastuskoirana muuhun käyttötarkoitukseen kuin metsästyksen.

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 VISIO

Visio karkeakarvaisen saksanseisojan tulevaisuudesta on terve, yhteiskuntakelpoinen, monipuolinen metsästyskoira, joka on rakenteellisesti rotumääritelmän mukainen ja vastaa metsästysominaisuuksiltaan niitä tavoitteita, joita sen jalostuksessa aikoinaan asetettiin.

Terveystilanne pyritään säilyttämään ainakin tämänhetkisellä tasolla, sillä kaikkia periytyviä ominaisuuksia on mahdoton karsia. Geenipoolia on ehdottomasti laajennettava, kotimainen kanta on kovin lähisukuista. On vaikeaa löytää uroksia nartuille, koska käyttöominaisuudet ovat kaikkein tärkein kriteeri urosvalinnassa.

Rodun suosio on pysynyt tasaisena jo vuosikymmeniä, kannan kasvamiseen ei ole tavoitetta. Mieluimmin karkeakarvainen saksanseisoja on metsästäjän koira, kuin harrastekoira lajeissa mihin rotua ei ole suunniteltu. Toki rotu sopii, monipuolisuutensa ja oppivaisuutensa vuoksi, vaikka mihin koiraharrastukseen, mutta saksanseisoja on intohimoinen metsästäjä – siihen se on jalostettu.

Rotujärjestön rooli rodun harrastajien yhteen kokoajana ja tapahtumien järjestäjänä säilyy merkittävänä. Kasvattajien avulla uudet pennun ostajat saatetaan rotujärjestön jäseniksi ja sen toiminnan pariin. Suomessa toimii myös suuri määrä paikallisyhdistyksiä, jotka ottavat uudet pentujen omistajat mukaan toimintaan, yhdistykset järjestävät koulutuksia ja KAER- kokeita alueellaan ja tuovat rotutietoutta jäsenilleen. Nämä yhdistykset ovat avoimia kaikille mannermaisille ja myös englantilaisille seisojaroduille.

6.2 RODUN TAVOITTEET JA STRATEGIA

6.2.1 Kannan kehittämisen tavoitteet

Karkeakarvainen saksanseisoja on vahvasti metsästäjien käsissä oleva metsästyskoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset käyttöominaisuutensa suomalaisessa metsästyksessä ja käyttökokeissa. Metsästysominaisuuksien vaaliminen on luonteen ja terveyden ohella tärkein rodun jalostuksen tavoite myös tulevaisuudessa.

Sukusiitoksen aste täytyy pyrkiä pitämään mahdollisimman pienenä. Urosten jälkeläismäärä ei saa ylittää 5 % rekisteröidyistä pennuista yhdessä sukupolvessa. Suomen karkeakarvapopulaation geenipohjaa tulee laajentaa tuomalla uusisukuisia koiria ja käyttämällä harkitusti ulkomaisia uroksia osalle nartuista.

Siitosyksilöiden vaatimukset pohjoismaisessa jalostusrekisterissä:

Narttu:

- metsästyskoetulos AVO 2
- näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai nartuilla
- 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta kuitenkin niin, ettei 2. palkinto ole tullut huonon luonteen vuoksi
- lonkkanivelet normaalit tai lähes normaalit (A/B)

Uros:

- metsästyskoetulos AVO 1
- muut vaatimukset samat kuin

On pyrittävä siihen, että jalostukseen käytettävät yksilöt täyttävät yllä esitetyt vaatimukset, mutta myös nuoria uroksia, joilla on muut vaatimukset ovat kunnossa, mutta koetuloksena vasta NUO1, tai AVO2 tulisi käyttää harkiten. Tämä siksi, että jalostuspohjaa saataisiin laajennettua ja harrastajajoukossa on runsaasti ensikertalaisia seisojanomistajia, joille koiran kouluttamisessa koevaatimusten mukaiseksi voi vielä olla ongelmia. Lisäksi narttujen jalostuskäyttö tulisi aloittaa ajoissa, 2-3 vuoden iässä, mihin mennessä niiden koeura ei ole vielä pitkä.

6.2.2 Luonne ja käyttöominaisuudet

Karkeakarvainen saksanseisoja tulisi olla terve, yhteiskuntakelpoinen metsästyskoira. Sen tulisi olla kestävä, sopivankokoinen ja riittävän yhteistyökykyinen.

6.2.3 Terveys

Tavoitteena on, että useampien koirien /pentueiden lonkkia kuvattaisiin. Toinen tavoite on, että koirien omistajat ilmoittaisivat jalostustoimikunnalle

paremmin koirien sairauksista. Rotujärjestö elää parhaillaan uutta avoimuuden aikaa ja toivomus on, että yhä useammat yhteydenotot jalostustoimikunnan, koiraharrastajien ja kasvattajien välillä johtaisi avoimeen rakentavaan keskusteluun ja pohdintaan eri sairauksien ja vikojen suhteen.

Karkeakarvainen saksanseisoja on terve rotu, mutta sairauksia tietenkin ilmenee. Osa on perinnöllisiä, osa ei. Sairauksista tulisi informoida jalostustoimikuntaa.

Vuodesta 2004 kasvattajalta ja urosten omistajilta on vaadittu terveys vakuus. Aika näyttää, tuleeko tämä vähentämään sairauksia. Terveysvakuutus annetaan yleensä samassa yhteydessä kun koira ilmoitetaan jalostusrekisteriin, tai jalostukseen halutaan käyttää koira joka ei ole jalostusrekisterissä. Koiranomistaja allekirjoituksellaan vahvistaa, että;

- koiralla ei ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja
- koiralta ei ole leikkauksella korjattu silmäluomien kiertymiä
- koiralla ei ole hammaspuutoksia tai jos on, niin mitä?
- koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia

6.2.4 Ulkomuoto

Erityisesti tulee kiinnittää huomiota rodunomaiseen tyyppiin. Koirien oikeaa kokoa ja luuston vahvuusastetta on vaalittava. Sukupuolileiman tulee olla selvä myös koon alarajalla olevilla uroksilla ja ylärajalla olevilla nartuilla. Karvan karkeuteen ja pituuteen tulee myös kiinnittää huomiota. Näyttelykertomuksista käy myös ilmi, että lantiot ovat lyhentyneet ja lantion asento on usein luisu tai jyrkkä, mistä seurauksena on myös korkea-asentoinen häntä.

6.3 UHAT JA MAHDOLLISUUDET

Rodun tulevaisuutta silmälläpitäen mahdollisia uhkia on kahdenlaisia: Toisaalta yhteiskunnan taholta tulevat paineet rajoittaa metsästystä yleensä ja toisaalta uhat rodun terveyden suhteen.

Jalostustoimikunnan mahdollisuudet vaikuttaa asioihin yhteiskunnallisella tasolla ovat rajalliset. Rodun terveyden suhteen mahdollisuuksia ja keinoja kuitenkin on olemassa.

Suurimpina uhkakuvina terveyden suhteen ovat piittaamattomuus terveysongelmista ja mahdollisesti perinnöllisistä sairauksista tai yhteisistä pelisäännöistä. Myös vikoja kantavat tuontiyksilöt, joita käytetään jalostukseen liian paljon ja useasti tietämättä käytännössä, mitä koirat todella periyttävät voivat aiheuttaa yllättäviä ongelmia. Samaa uhkakuvaan liittyy ongelmien salailu, jota on esiintynyt ja varmasti esiintyy

jatkossakin. Ulkomaisten koirien terveystaustoista on ilmeisen vaikeaa saada luotettavaa tietoa.

Ulkomaiseen koiramateriaaliin liittyy myös myönteinen mahdollisuus saada maamme karkeakarvaiseen saksanseisojakantaan uutta verta. Harrastetusta matadorijalostuksesta johtuen ovat toisaalta muutamat ongelmat levinneet koirakantaamme hyvin laajalle ja toisaalta tilanne on pian se, että alkaa olla vaikeaa löytää koiralle puolisoa, joka ei ole sille lähisukulainen.

Koirien käyttöominaisuuksien ja muidenkin tietojen tutkiminen on helpottunut rotujärjestön uuden tietokannan ja Dog Netin kautta. Jäsenet pääsevät itse tutkimaan koiria ja niiden tuloksia. Myös sitä kautta pennunostajista on tullut kriittisempiä ja tietävämpiä.

6.4. VARAUTUMINEN ONGELMIIN

Vaikka kasvattajat olisivat kuinka vastuullisia, voi jalostuskoirien ja jalostusyhdistelmien huolellisesta valinnasta huolimatta ilmaantua yllättäviä uusia ongelmia esim. terveyspuolella. On sanottu, että kaikissa roduissa voi ilmetä laaja kirjo erilaisia terveysongelmia, jos kannan sukusiitosaste lisääntyy ja resessiiviset haitalliset geenialleelit pääsevät homotsygoitumaan. Kannan sukusiitaisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulisivat jalostusyhdistelmät valita siten, että kannan geenimateriaalia tulee hyödynnettyä mahdollisimman monipuolisesti, kuitenkin jalostuskoirille asetetuista vaatimuksista tinkimättä. Jotta tämä olisi mahdollista on edelleen kannustettava koirien omistajia viemään koiriaan eteenpäin vaadittavien näyttöjen saamiseksi. On rohkaistava narttujen omistajia käyttämään jalostukseen myös ulkomaisia jalostuskriteeri vaatimukset täyttäviä uroksia. Myös pentujen tuontia on syytä edelleen kannustaa ja mahdollisuuksien mukaan avustaa. PEVISA- ohjelmaan anottu matador- pykälä auttaa osaltaan ehkäisemään yksittäisten jalostuskoirien liiallista käyttöä. Terveysongelmien lisääntymisen ehkäisemiseksi olisi myös sukusiitosaste jalostusyhdistelmissä pyrittävä pitämään mahdollisimman alhaisena, kuten tähänkin asti, vähintään niin, ettei serkusparitusta vastaava sukusiitosaste 6,25 % ylittyisi, 5 sukupolven mukaan laskettuna. Yllättävien uusien terveysongelmien äkkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen kuin 2-3 kertaa ensimmäisenä vuotena. Seuraavan kerran sitten kun pennut ovat kaksi vuotta, jolloin nähdään mitä uros periyttää. Nuoria narttuja ei tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina. Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee.

6.5. TOIMINTASUUNNITELMA JOT:N TOTEUTTAMISEKSI

Esitetyt tavoitteet:

Rodun kannan rakenne ja geenipohjan laajuus:

Tavoite: Jatkossa tulee harkitusti ja suunnitellusti panostaa uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen karkeakarvaisen saksanseisijan jalostuksessa Suomessa. Tämä tarkoittaa tuontikoirien jalostuskäytön jonkinasteista lisäämistä, mutta jalostuskoirille asetetuista perustavoitteista silti tinkimättä.

Tavoite: Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään jatkossakin huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena. Samalla turvataan koko populaation sukusiitosasteen pysyminen alhaisena.

Tavoite: yksittäisen jalostuskoiran jälkeläismäärää rajoitetaan niin, että koiran jälkeläismäärä saa olla korkeintaan 5 % rodussa viiden vuoden aikana syntyneiden pentujen kokonaismäärästä. Lisäksi PEVISA- ohjelmiin on hyväksytty rekisteröinnin raja-arvoksi lonkkanivel dysplasian aste B.

Luonne ja käyttöominaisuudet:

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osuus rodun kannasta käy KAER- kokeissa ja näyttelyssä sekä Junkkarikatselmuksessa, joista muiden tietojen ohella tulee tietoa myös koirien luonteesta.

Tavoitteeksi asetetaan myös, että kaikki seuraavalla 5-vuotiskaudella jalostukseen käytettävät karkeakarvaiset saksanseisijat täyttävät jalostuskoirille asetetut vaatimukset

Terveys:

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuvissa.

Keinot tavoitteisiin pääsemiseksi:

Rodun terveystilannetta seurataan Saksanseisoja-lehdessä julkaistavan terveystilaston avulla. Kasvattajia kannustetaan pennunomistajiensa aktivoimiseen lonkkakuvausten suhteen. Yksi suositeltava keino on pennun hinnan sovittaminen niin, että kasvattaja palauttaa esim. puolet lonkkakuvausten hinnasta kuvauksen toteuduttua.

Rodun harrastajien yhteishenkeä pyritään ylläpitämään ja kehittämään vuosittain järjestettävien yhteisten tapaamisten, vuosikokouksen yhteydessä pidettävän

roturyhmäkokouksen ja muiden vapaamuotoisten tapaamisten avulla. Alueyhdistysten rooli tässä tehtävässä on merkityksellinen. Samalla harrastajat voivat kannustaa toinen toistaan koiran koulutuksessa ja kokeisiin osallistumisessa. Levitetään tietoutta hyvin koulutetun koiran kanssa metsästämissä nauttavuudesta varsinkin nuorten koirien omistajille kannustimeksi koulutusasioissa.

Seurataan rodun koe- ja näyttelytuloksia sekä mahdollisia luonnetestituloksia tai luonnemerkintöjä KAER- kokeiden/näyttelyiden yhteydessä Saksanseisojakerhon tietokannan ja vuosikirjan avulla. Autetaan vuosikirjan kehittämisessä yhä informatiivisempaan suuntaan.

Pyritään avoimen keskustelun ja tiedottamisen avulla pitämään tavoitteet kirkkaina rodun tulevaisuuden suhteen, pyritään tavoitteelliseen ja rotua kehittävään kasvatustyöhön laajalla rintamalla myös Suomessa. Pyritään kasvattajien keskinäiseen tukemiseen pennunomistajien auttamisessa esim. yhteisten pentuetapaamisten avulla.

Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä avustetaan jatkossakin laadukkaiden pentujen tuontia monipuolisissa käyttökokeissa palkituista terveistä ja hyväluonteisista vanhemmista kannan geenipohjan laajuuden takaamiseksi, kuitenkin niin, että ei aiheuteta häiriöitä kotimaiselle laadukkaalle kasvatustyölle. Kotimaisia kasvattajia rohkaistaan ja opastetaan myös ulkomaisten urosten käyttöön kasvatustyössään.

7 TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Rotujärjestön jalostustoimikunta on ensisijaisesti se elin, joka seuraa karkeakarvaisen saksanseisojan terveystilannetta sekä koe- ja näyttelytuloksia. Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, joten hallitus viime kädessä valvoo tavoiteohjelman noudattamista. Rotujärjestö on velvollinen huomioimaan tavoiteohjelman tavoitteet jokavuotisessa toimintasuunnitelmassaan.

Terveystilannetta, koetuloksia ja muuta rodun kannan kehittymisestä tiedotetaan Saksanseisoja-lehdessä. Rodun vuosikirjaan tulevaa vuosiraporttia kehitetään mahdollisuuksien mukaan informatiivisempaan suuntaan. Yhteistyötä ja vastuun jakamista pyritään kehittämään mm. rotutapaamisten järjestelyissä ja tiedottamisessa.

Vuosittain on tehtävä tilastoja, joiden avulla seurataan rodun kehityksen suuntaa. Vuosikokouksen yhteydessä pidettävien roturyhmien kokouksissa jäsenistölle tiedotetaan rodun tilasta ja kehityksen suunnasta. Rotujärjestön uusi avoimuuden teema on jo käytössä. Toiseksi viimeisenä voimassaolovuonna tulee jalostuksen tavoiteseikoista tehdä yhteenvedot ja johtopäätökset siitä onko päämäärä saavutettu. Näiden tietojen pohjalta korjataan seuraavan viisivuotiskauden tavoiteohjelmaa, jotta haluttu tavoite saavutettaisiin.

Jalostuksen tavoiteohjelma julkaistaan rotujärjestön internetsivuilla ja sitä päivitetään tarvittaessa, kuitenkin ainakin kerran viidessä vuodessa.

8 LÄHTEET

Saksanseisojakerho r.y:n internet-tietokanta

Kennelliiton jalostustietokanta

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan aineisto

Norjan rotujärjestön internet-sivut

Ruotsin rotujärjestön internet-sivut

Saksan rotujärjestön internet-sivut

Tanskan rotujärjestön internet-sivut

Nielen, Janss ja Knol 2001. Heritability estimations for diseases, coat colour, body weight and height in a birth cohort of Boxers. *American Journal of Veterinary Research* 62 (8): 1198-1206.

Paatsama, S. 1991. *Suuri Suomalainen Koirakirja*. Otava.

Fossum ym. 2002. *Small Animal Surgery*. 2nd edition, Mosby.

Hazewinkel 2003. Elbow dysplasia: Clinical aspects and Screening programs. In: *Proceedings of the 28th world congress of the World Small Animal Veterinary Association*.

Wikström, B. 1995 *Koiran sairaudet*, Tammi